

ΠΑΝΑΓΗ ΛΩΡΕΝΤΖΑΤΟΥ

ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ

ΤΑ ΣΥΝΘΕΤΑ

ΕΝ ΤΩ

ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΚΩ ΙΔΙΩΜΑΤΙ

ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ ΕΚ ΤΟΥ ΚΕ. ΤΟΜ. ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

ΙΛΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

1913

ΤΑ ΣΥΝΘΕΤΑ ΕΝ ΤΩΙ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΚΩΙ ΙΔΙΩΜΑΤΙ

Τῶν συνθέτων τῆς νεωτέρας ἡμῶν γλώσσης ἄλλα μὲν ἐκληρονομήθησαν ἡμῖν ἀρχαιοθεν, ἄλλα δ' εἶναι νεωτερικὰ κατασκευάσματα. Εἶναι δηλαδὴ γνωστὸν ὅτι ὥσπερ πολλὰ τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς οἶον φθόγγοι, λέξεις, τύποι, καταλήξεις, σημασίαι, συντάξεις κ.τ.λ. ἐξέλιπον, νέα δ' ἀνεφάνησαν, οὕτω καὶ τοῦ μεγάλου τῶν συνθέτων τῆς γλώσσης ἐκείνης ἀριθμοῦ τινὰ μόνον παρεδόθησαν ἡμῖν· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ συνθετικὸς τρόπος, ἡ τάσις δῆλον ὅτι καὶ ἱκανότης τοῦ συνάπτειν δύο ἀπλᾶς λέξεις καὶ ἐκ τούτων ἀπαρτίζειν μίαν ('Αναγνώσματα περὶ τῶν Γενικῶν ἀρχῶν κ.τ.λ. Whitney-Χατζιδάκι σελ. 95), ἢ, κατὰ τὸν ὀρισμὸν τοῦ Delbrück (Gründriss 5 σελ. 40), τοῦ παριστάναι ἐν ἀδιαλύτῳ ἐνότητι δύο ἐννοίας, ὅπερ κατ' αὐτὸν εἶναι ὁ κύριος χαρακτήρ τῆς συνθέσεως (1), διεσώθη ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γλώσσῃ, διὰ τοῦτο καὶ ἐπλάσαμεν σύνθετα πολλὰ καὶ πλάττομεν ἔτι καὶ νῦν.

Κατὰ ταῦτα ἐν τῇ ἐξετάσει τῶν συνθέτων τοῦ Κεφαλληνιακοῦ ιδιώματος ἀνάγκη νὰ διαστέλλωμεν τὰ παλαιὰ τῶν νεογενῶν. Οὕτως ἤδη πρὸ πολλοῦ ὁ σεβαστὸς μοι διδάσκαλος κ. Γ. Χατζιδάκις ἐν 'Αθηνᾶς τόμῳ Α' σελ. 484 ἐδίδαξεν ὅτι ἐν τῷ ἄβαθος (ἀνάβαθος), ἄβαρος, ἄβλαθος, ἄδjos, ἄμαθος, ἀνάμελλος, ἄτελος, ἄτυχος, ἄφανος, πασίχαρος, πρόσδαρος κ.τ.θ. δὲν πρόκειται ἀρχαία κληρονομία, διότι δῆθεν προῆλθον ταῦτα, ὡς ἡδύνατό τις νὰ ὑπολάβῃ, ἐκ τῶν παλαιῶν ἀβαθήs, ἀβαρήs, ἀβλαβήs, ἀδεήs, ἀμαθήs, ἀμελήs, ἀτελήs, ἀτυχήs, ἀφανήs, πασιχαρήs κττ, ἀλλ' εἶναι νέοι σχηματισμοί, ἐπειδὴ ἐγεννήθη ἐν τοῖς λαλοῦσι τὸ

(1) Ο. Hermann Paul ἐν Prinzipien der Sprachgeschichte § 229 θεωρεῖ τεκμηρίον ἀσφαλέςτατον ὅτι συνετελέσθη ἡ σύνθεσις, ἂν τὸ ὅλον ἀπέναντι τῶν συνθετικῶν αὐτοῦ μερῶν καὶ οὐδὲν ποτε τρόπον νοῆται ἀπομεμονωμένων.

αἰσθημα ὅτι παρὰ πᾶν ῥῆμα δύναται νὰ σχηματίζεται καὶ ἐν σύνθετον ῥηματικὸν ὄνομα εἰς-ος, δηλοῦν ἐνέργειαν ἢ πάθος (πρβλ. ἐνθα ἄνωτέρω σελ. 489-490 μετὰ παραδειγμάτων τῶν ἀναλογικῶς ἐσχηματισμένων). Τοιαῦτα σύνθετα τοῦ Κεφαλληνιακοῦ ιδιώματος σημειούμεθα τὰδε· παρὰ τὸ γένομαι=ὠριμάζω ἄγενος-ν-ο=ἄωρος (κρασί, στάρι, σταφύλι ἄγενο), παρὰ τὸ γεννῶ-γέννα ἄγεννη (γυναῖκα ἄγεννη=γυνὴ οὐπω τεκοῦσα) καὶ πρωτόγεννη=ἡ τὸ πρῶτον τίκτουσα (ἄλλως πρωτάρη), παρὰ τὸ δρέπομαι-δροπὴ ἀδιάνδροπος-ν-ο οὐδέποτε ἀδιάνδροπος (παράγ. ἀδι-αντροπία), καταδέχομαι ἀκατάδεχτος-ν-ο, μαλάζω ἀμάλαγος-ν-ο, ἀλλάζω ἀνάλλαγος-ν-ο (δὲ στέκει νὰ πᾶς 'ς τὸ γάμο ἀνάλλαγος), βορῶ ἀνήβορος-ν-ο (παράγ. ἀνὴβόρια=ἡ νόσος), ξέρω ἀνήξερρος-ν-ο=ἄδαής, ἄπειρος, (πολύξερρος-ν-ο), παδέχω ἀπάδεχος-ν-ο=ἀπροσδόκητος, πατῶ ἄπατος-ν-ο (τὰ νερὰ εἶναι ἄπατα=ἔχουσι μέγα βάθος) καὶ ἐπίρ. ἄπατα (ἐπῆε ἄπατα=κατέδυ εἰς μέγα βάθος), παχαίνω ἄπαχος-ν-ο=ἰσχνός (τετράπαχος-ν-ο), πονῶ ἄπονος-ν-ο καὶ ἐπίρ. ἄπονα, πράσσω, πρᾶξι, πρᾶμα ἀπραγος-ν-ο=ἄπειρος, σκαιὸς (παράγ. ἀπραγιά), πρέπει ἄπρεπος-ν-ο, σκάπτω ἄσκαφτος-ν-ο καὶ ἄσκαφος-ν-ο, συγυρίζω=εὐτρεπίζω ἀσυγύριγος-ν-ο, τρυγῶ ἄτρυγος-ν-ο, τυχαίνω-τύχη ἄτυχος-ν-ο, φορῶ ἄφορος-ν-ο, χορταίνω ἀχώρταγος-ν-ο καὶ ἀνεχώρταγος-ν-ο (ἐπίρ. ἀνεχώρταγα), χωρίζω ἀχώριγος-ν-ο, δυστυχῶ-δυστυχία δύστυχος-ν-ο καὶ ἐπίρ. δύστυχα (οἷον περνοῦμε δύστυχα), κακοτυχίζω κακότυχος-ν-ο, καλοκαρδίζω καλόκαρδος-ν-ο, καλορεξίζω καλόρεχτος-ν-ο, καλοτυχίζω καλότυχος-ν-ο, μισοτρίβω μισότριβος-ν-ο (πρβλ. γυναῖκα μισότριβη), ξεσκεπάζω ξίσκεπος-ν-ο κατ' ἀνομοίωσιν (ἄλλαχού ξεσκεπος), ξεστρώνω ξίστρωτος-ν-ο (γαϊδούρι ξίστρωτο), ὑπακούω ὑπάκουος-ν-ο. Τὸ ἀτόφιος=ἀκέραιος ἐσχηματίσθη κατὰ μεταπλασμὸν τοῦ αὐτοφύης, διότι καὶ ἄλλα τῶν εἰς-ης μετεπλάσθησαν εἰς-ος οἷον ἀκριθός, ψευδός, ἀληθός (πρβλ. Ἀθηνᾶς τόμ. Α' σελ. 483-484). τοῦ δὲ κ. Μπουντῶνα ἡ παρατήρησις ἐν Ἀρχαίοις τοῦ συλλόγου Κορῆ σελ. 76 ἐν μέρει μόνον ὀρθή, ἐπειδὴ ναὶ μὲν τὸ ἀτόφιος ἐκ τοῦ αὐτοφύης, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ

ἄπρεπος ἐκ τοῦ ἀπρεπής, ὡς ἄνωτέρω εἶπομεν κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ κ. Χατζιδάκι.

Αἱ λέξεις ἀβώνω, ἀγι-όπαιδο, ἀγράμματος, ἀδόκνημα, ἀδικος, ἀδάμα, ἀκέριος, ἀκοινώνητος, ἀμαθής, ἀναδίνω, ἀνάστασι, ἀνεβάζω, ἀνεβαίνω, ἀπαίτησι, ἀπαιτῶ, ἀπόκρισι, ἀρφάβητο, ἀταχτος, ἀτεχνος, ἀφιγροάζομαι, γνέφω, διαβάζω, δι-ακρίνω καὶ δι-ακρένω, διάκρισι, διαλέω, διάολος, διαταγή, διαφορά, δροπή, ἐμπιστεύομαι, ἐπαρσι, ἐπιτυχία, θεογνωσία, καταδικάζω, καταφρονάω, κατεβάζω, κατεβαίνω, Κατελύματα (τοπων.), κατηγορῶ, λιοπύρι, ξελέστατος, ξεχωρίζω, πανηγύρι, παραβαίνω, παραδίνω, παράνομα, παράνυφος, παρατῶ, πορόμοιος, παρουσία, περιουσία, πιθυμάω, πιτυχαίνω, ποτάζω, ποδόχι, προστάζω, προσταγή, πυροστιά, συνβάζω, συνβάω, συβληνάω, συδρίβομαι, συνδρομή, σύρριζος-α, συστέλλομαι, συστολή, συφέρνηω, συφωνάω, ὑποδέχομαι, ὑποδοχή, ὑποκριτής, ὑποταχτικός, ὑποφτεύω, φινόκαλα, ψυχομαχάω κ.ἄ.π. εἶναι εἰς πάντας γνωστὸν ὅτι φέρουσι τὴν σφραγίδα τοῦ παλαιοῦ· εἴτε δὴλα δὴ διὰ τῶν αἰώνων ἀπὸ τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς μεταγενεστέρως ἑλληνικῆς παρεδόθησαν, τινὰ μὲν κατὰ διαλέκτους, ἄλλα δὲ καθ' ἅπασαν τὴν σήμερον λαλουμένην ἑλληνικὴν, εἴτε ἐκ τῆς λογίας καὶ τῆς γλώσσης τῶν ἱερῶν βιβλίων ἐλήφθησαν. Οὐδεὶς ἐπὶ παραδείγματι ἀμφισβητεῖ σήμερον ὅτι τὰ ἀφουκροῦμαι, ἀφουκράζομαι, ἀφηνκροῦμαι, ἀφΚροῦμαι, ἀφΚράζομαι, ἀφοκράζομαι καὶ κατὰ μετὰθεσιν ἀφραγκάζομαι, ἀφρογκάζομαι, ἀκρουφάζομοι, οἷς προσθετέον τὸ Κεφαλληνιακὸν ἀφηνγκράζομαι, προῆλθεν ἐκ τοῦ ἀρχαίου ἐπακροῶμαι (Μεσαιωνικῶν καὶ Νέων ἑλληνικῶν Τόμος Α' σελ. 158, 159), οὐδ' ὅτι τὸ λιοπύρι εἶναι παλαιὰ κληρονομία, ἀφοῦ ἀπαντᾷ ἤδη παρὰ Προδρόμῳ ἡλιόπυρο κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ κ. Χατζιδάκι, οὐδ' ὅτι τὸ ἀδάμα, ἀδάμι προῆλθεν ἐκ τοῦ ἐν τῷ ἅμα (ΜΝΕ Τόμος Α' σελ. 241), οὐδ' ὅτι τὸ ῥοσοπλήλια, οὐ σημειοῦται ἐν τῷ αὐτῷ συγγράμματι ἴσως ἐκ τυπογραφικοῦ λάθους ὡς Κεφαλληνιακός ὁ τύπος ῥοσομπλήλια, δὲν εἶναι αὕτη ἡ ἀρχαία λέξις ἐρυσίπελας. Προσέτι οὐδεὶς δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι τὸ ἀβώνω κατὰ γνωστὸν νόμον, ὡς περ ἀπέδειξεν ὁ κ. Χατζιδάκις, ἐσχηματίσθη ἐκ τοῦ

ἀρχαίου ἀπωθῶ καὶ ὅτι τὸ παίρνω προῆλθεν ἐκ τοῦ ἐπαίρω καὶ ἄλλα πάμπολα. Ὅτι δὲ τὸ ἄδικος, ἄτεχνος, διαφορά, παρουσία, συδρίβομαι, συφωνάω, συφωνία καὶ τὰ ὅμοια εἶναι τὸ μὲν ἀρχαία κληρονομία, τὸ δὲ εἰσῆχθησαν ἐκ τῆς λογίας γλώσσης καὶ τῆς ἐκκλησίας οὐδεμιᾶς χρήζει ἀποδείξεως.

Οὐ μόνον δὲ λέξεις συνθέτους ὁλοκλήρους παρελάβομεν ἐκ παλαιοτέρας φάσεως τῆς γλώσσης, ἀλλὰ καὶ συστατικά μέρη συνθέτων· οὕτω παντὶ δῆλον ὅτι ἐν τῇ λέξει παιδολασί=πλήθος μέγα παιδῶν, γυναικολασί=πλήθος μέγα γυναικῶν, παππαδολαοί=πλήθος μέγα ιερέων κτλ. ὑπόκειται δεύτερον συνθετικὸν τὸ ἔλασις· ὑποληφθέντος δ' εἶτα τοῦ-λάσι παραγωγικῆς καταλήξεως, σημαίνουσης ἀφθονίαν, ἐσχηματίσθη κατὰ τάνωτέρω τὸ βρισολασί=πλήθος μέγα ὕδρεων (πρβλ. τὰ ἀρχαῖα εὐώδης-πιτυώδης-πετρώδης). Τὸ παλαιὸν συμμιγῆς ἔδωκε τὸ σμιγὸς ὡς β' συνθετικὸν τοῦ στόσμιγο. Καὶ τὸ στέκω, πειθόμενός τις τοῖς διδάγμασι τοῦ κ. Χατζιδάκι, παραχθὲν ἐκ τοῦ μεταγενεστέρου ἐστῆκω, ὅπερ ἐκ τοῦ ἔστηκα, δὲν θ' ἀμφιβάλλῃ ὅτι ἔδωκε τὸ ἀντιστέκομαι, κοδοστέκω-ομαι, παραστέκω-ομαι.

Ἀλλὰ πῶς τὰ παλαιὰ ταῦτα σύνθετα διετέθησαν;

Α') Καὶ ἐκεῖ ἔνθα οὐδεμία ἀποβολὴ ἢ ἀντικατάστασις γράμματος ἐγένετο μετεβλήθησαν κατὰ τὴν προφορὰν, διότι δὲν εἶναι ἴσως περιττὸν νὰ ἐπαναληφθῇ καὶ ἐνταῦθα ὅτι σφόδρα διαφέρομεν ἡμεῖς τῶν ἀρχαίων κατὰ τὴν ἄρθρωσιν καὶ προφορὰν τῶν φθόγγων.

Β') Σφόδρα παρηλλαγμένη τὴν σημασίαν καὶ τὴν σύνταξιν. Ἀρκεῖ μόνον νὰ παραβάλλῃ τις τὸ συμβάζω πρὸς τὸ συμβιδάζω, τὸ Ἀκάθιστος (ὕμνος) πρὸς τὸ Ἀκαθῆ (ἢ Παρασκευὴ τοῦ Ἀκαθίστου ὕμνου λέγεται τσῆ Ἀκαθῆς, ὑπονοουμένου τοῦ Παναγίας· εἶναι οἰονεὶ ἡμέρα εἰς ἑορτασμὸν καὶ μνήμην τῆς Παναγίας τῆς Ἀκαθῆς), τὸ συμβάω πρὸς τὸ συμβάλλω, τὸ συφέρω πρὸς τὸ συμφέρω, τὸ διαλέω πρὸς τὸ διαλέγω, τὸ διάβολος πρὸς τὸ διάβολος, τὸ διάκρισι πρὸς τὸ διάκρισις κ.τ.π., ἵνα εὐθὺς ἐνθυμηθῇ πόσον ταῦτα διαφέρουσιν ἀλλήλων, καίτοι ἐν πολλοῖς τῶν κληρονομηθέντων οὐδένα λανθάνει ὅτι ἐνίοτε σφάζεται παραδόξως εἴτε μία, εἴτε, ὅπερ σπανιώτερον, πλείονες τῶν ἀρχαίων σημασιῶν. Ἀλλ' ἐν γένει αἱ λέξεις εἶναι ἄλλως συνειδηταὶ καὶ ἔχουσιν ἰδίαν ἀνάπτυξιν καὶ ἰδίον βίον.

Διὰ ταῦτα ἀρχόμενοι τῆς ἐξετάσεως τῶν συνθέτων τοῦ Κεφαλληνιακοῦ ιδιώματος ἦτο ἀναγκαῖον νὰ διαστείλωμεν αὐτὰ κατὰ τὴν καταγωγὴν εἰς σύνθετα παλαιότερα καὶ σύνθετα νεωτερικὰ καὶ τὴν διάκρισιν ταύτην δέον αἰετοτε νὰ ἔχωμεν ἐν νῷ· παρατηροῦμεν δ' ὅτι καὶ ἐν τούτοις ἰσχύει ἡ διαίρεσις κατὰ λόγον τῆς σημασίας εἰς παρατακτικὰ ἢ συνδετικὰ καὶ ὑποτακτικὰ καὶ τούτων πάλιν εἰς προσδιοριστικά, ἐξηρητημένα ἢ ἀντικειμενικά καὶ μεταβεβλημένα ἢ κτητικά· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἐξέτασις τῶν καθ' ἕκαστον συνθέτων θὰ ἄγῃ ἐκάστοτε εἰς παρατηρήσεις οὐ μόνον περὶ τῆς σημασίας, ἀλλὰ καὶ περὶ ἄλλων τῶν λέξεων χαρακτηρῶν (φθόγγων, παθήσεων, σχηματισμοῦ καθόλου κλπ.), διὰ τοῦτο ὁρρότερον ἐνόμισα νὰ ἐξετάσω πρῶτον μὲν πάντα ἐκεῖνα τὰ σύνθετα ἐν οἷς ὑπόκειται ῥῆμα εἴτε ὡς α' εἴτε ὡς β' συνθετικόν, εἶτα δὲ τὰ λοιπά.

Δὲν ἀρνοῦμαι ὅτι πολλὰ τῶν συνθέτων τῆς μελέτης ταύτης εἶναι πανελλήνια καὶ κοινὰ καὶ ὅτι ἐξητάσθησαν καὶ ἡρμηνεύθησαν ὑπ' ἄλλων, ἀλλὰ δὲν πρόκειται ν' ἀνέυρω καὶ διατυπώσω νέους συνθετικούς νόμους, οὐδ' ἐξετάζω ἂν ἡρηνήθησαν κατὰ τὴν μελέτην ἄλλων ιδιωμάτων, διότι σκοπὸς ἐμοῦ εἶναι νὰ παράσχῃ εἰκόνα ὅσον τὸ δυνατόν ἀκριβῆ τῶν κατὰ τὴν σύνθεσιν καὶ τὰ σύνθετα ἐν τῷ Κεφαλληνιακῷ ιδιώματι.

Μόνον ἐξεταζομένου τοῦ γλωσσικοῦ θησαυροῦ τῶν ιδιωμάτων τῆς νεωτέρας ἡμῶν γλώσσης ἐπιμελῶς καὶ ἀκριβῶς, ἔσται δυνατὴ ἡ συγγραφή ἱστορικῆς γραμματικῆς τῆς καθόλου ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἡ ἀπόδοσις τῶν ιδιωματικῶν λέξεων κατὰ τὴν ἀκριβῆ προφορὰν αὐτῶν, ἡ ἐξέτασις τῆς ἱστορίας τῶν λέξεων τῶν διαφόρων ἑλληνικῶν ιδιωμάτων, ἡ ἐξακριβώσις τῆς σημασίας, ὁ ὀρισμὸς τῆς χρήσεως κ.τ.λ. νομίζω ὅτι δὲν εἶναι ζητήματα ἀνάξια προσοχῆς.

Σύνθετα ἐν οἷς ὑπόκειται ῥῆμα.

Ἡ τάξις τῶν συνθέτων ἐν οἷς ἐμφανίζεται ῥῆμα νῦξήθη ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἡμῶν γλώσσῃ κατὰ τὸν ἀριθμὸν συνθέτων ἀνυπάρκτων ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ, ἐπειδὴ τὰ ῥήματα καὶ τὰς μετοχὰς τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου (βλέπε καὶ ΜΝΕ τόμ. β' σελ. 159 § 2) δυνάμεθα νὰ συνειδητῶμεν μετὰ πάσης λέξεως, οἷον καλοπερνᾷ, ψευτοζῇ, κακο-

γράφω, νυχτοπρεβατῶ, στραβοκομμένος, κοσμογυρισμένος κ.ἄ.π. Τὰ τοιαῦτα σύνθετα δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς τέσσαρας τάξεις ἀναλόγως τοῦ α' αὐτῶν συνθετικοῦ.

1) σύνθετα ὧν τὸ α' συνθετικὸν εἶναι ὄνομα οὐσιαστικὸν οἷον μα-νοσέρνει, ἀστραποκαμένος,

2) σύνθετα ὧν τὸ α' συνθετικὸν εἶναι ῥῆμα, τὸ δὲ β' συνθετικὸν εἶναι ὄνομα οὐσιαστικὸν οἷον κουτσοκορφίζω, στραβοπνηγουνιάζω

3) σύνθετα ὧν τὸ α' συνθετικὸν εἶναι ἐπίρρημα ἢ ἐπίθετον ξενο-κοιμῶμαι, φρεσκοφερμένος, πολυμιλῶ, χοδροκοπανίζω, ἀδικοσκοτωμένος καὶ

4) σύνθετα τῶν ὁποίων καὶ τὸ α' καὶ τὸ β' συνθετικὸν εἶναι ῥῆμα οἷον ἀνοιγοκλειῶ, κλωθογυρίζω, περνοδιαβαίνω (1).

Σύνθετα ὧν τὸ α' συνθετικὸν εἶναι οὐσιαστικόν.

Καὶ πρῶτον ἐξεταστέον τὰ τῆς α' τάξεως σύνθετα, ἅπερ, ὥσπερ καὶ πάντα τὰ σύνθετα ὅσα δὲν ἐσχηματίσθησαν κατ' ἀρχαιότερα πρό-τυπα, βάσιν ἔχουσιν ἐν τῷ σχηματισμῷ αὐτῶν τὴν κατὰ σύντα-ξιν ἐκφοράν· οὕτω τὸ ταράζω τὴν χολὴν ἔδωκε τὸ χολοταράζω, ὅπερ, ἐπισκοτισθείσης τῆς ἐννοίας τῆς χολῆς, ἐγένετο ταυτόσημον τῷ ταράττω· ἐντεῦθεν δὲ λέγεται χολοταράζω τὰδερα, μοῦ ἐχολο-τάραξε τὰδερα. Ἡ παρατήρησις ὅτι τὸν κύνα ὑπὲρ τᾶλλα ἡμερα ζῶα χαρακτηρίζει ταπεινότης καὶ εὐτελὴς κολακεία ἐγένετο ἀφορμὴ νὰ σχηματισθῇ τὸ ῥῆμα σκυλλαγλείφω=εὐτελῶς κολακεύω, πρὸς ὃ ταυτόσημον εἶναι τὸ κωλαγλείφω. Τῶν ἀρνίων αἱ ζωνραὶ παιδιαὶ καὶ τὰ σκιρτήματα ἔδωκαν τὸ ἀρνοπαίζω οἷονεὶ παίζω ὡς ἀρνίον· λέγεται δ' ἐπὶ τῶν παιδιῶν καὶ τῶν χαριτολογημάτων τῶν ἐρωτύλων. Τὸ τσάβα, (tsabi), τσάβουρο ἐλήφθησαν πρῶτα συνθετικὰ ἐν τῷ

(1) Τὴν τάξιν ταύτην τῶν συνθέτων ὁ κ. Χατζιδάκις καλεῖ τάξιν συνθετικῶν συν-θέτων (dvandva) ἐν ΜΝΕ Α' σελ. 478, ἐνθα παραπέμπει εἰς ὅσα περὶ τῶν αὐτῶν ῥημάτων διέλαθεν ὁ Κόντος ἐν Γλωσσ. Παρατηρ. 30, 281 καὶ 258 κ. ἐξ. ὥστε κατὰ ταῦτα οὐχὶ ὀρθῶς ὁ κ. Ψάλτης παρατηρεῖ ἐν Θεραπείᾳ ὅτι τὰ dvandva εἶναι ὀλίγα, ἀφοῦ καὶ ῥήματα καὶ ὀνόματα περιέχει ἰκανὰ τὸν ἀριθμὸν, ὧν παραδείγματα θὰ παρατεθῶσιν ἐν τῷ οἰκίῳ τόπῳ. Τούτοις προσθεῖς ὅτι ὁ κ. Χατζιδάκις ἐν ΜΝΕ Β' σελ. 160 § 4 διαρρήδην λέγει ὅτι ἡ τάξις τῶν συνθέτων τούτων (τῶν dvandva) εἶναι συχνὴ καὶ ὅτι τοῖς ἀρχαίοις ἦσαν ταῦτα καθ' ὅλον εἶπεν ἄγνωστα.

τσαβολογᾶω καὶ τσαβουρολογᾶω=συλλέγω τοὶ τσάβες, τοὺς μετὰ τὸν τρυγητὸν βότρυς, εἴτα δ' ἀπλῶς συλλέγω, δρέπω βότρυς. Δὲν ὑπάρχει μὲν ῥῆμα λιοκαίω (μόνον ἄρ. ἐλιοκάηκε), οὐχ ἦττον συχνοτάτη εἶναι ἡ μετοχὴ λιοκαμένος, ὅπερ πάντως προῆλθεν ἐκ τῆς κατὰ σύνταξιν ἐκφορᾶς καμένος ἀπὸ τὸν ἥλιο (λιοκαμένος). Ὡσαύτως τὸ στολισμένος μὲ λουλούδια ἔδωκε τὸ λουλουδο-στολισμένος, ἐν ᾧ λουλουδοστολίζω εἶναι τι ἀνήκουστον. Τὸ μοσκομυρίζω=ἀποδίδω καλὴν ὁσμὴν ἀδύνατον, ὡς πιστεύω, νὰ περιέχῃ α' συνθετικὸν τὸ μόσκος, πιθανώτερον δὲ προῆλθεν ἐκ τοῦ μοσκοβολᾶω καὶ μυρίζω κατὰ σύμφυρσιν, μοσκοβολᾶω×μυ-ρίζω=μοσκομυρίζω, ἐκ τούτου δὲ μοσκομυρισμένος. Ὁμοίως ἐκ συμφύρσεως ἐσχηματίσθη τὸ γεννοκρατειῶμαι (γεννειῶμη×κρατειῶμαι), διότι οὔτε τὸ γέννα οὔτε τὸ γενεᾶ πείθω ἐμαυτὸν ὅτι ἐνταῦθα ὑπόκειται. Δὲν εἶναι μὲν παρ' ἡμῖν γνωστὸν ῥῆμα πορ-δίζω, πορδίζομαι, οὐχ ἦττον τὸ συνηθέστατον ξεπορδίζομαι καὶ τὸ κλάνω-ομαι (τὸ κλάνομαι ἔχει θαμιστικὴν ἐννοιαν), σαφούς ἀείποτε παρ' ἀμφοτέρω τοῦ πόρδος, πορδῆ, ἔδωκαν κατὰ σύμφυρ-σιν τὸ πορδοκλάνομαι, διότι σύνταξις τοῦ κλάνομαι πρὸς τὸ πόρ-δος, πορδῆ εἶναι ἀδύνατος. Εἶναι γνωστὸν ὅτι παρὰ τὸ οὐσ. μέλος εὑρηται ἰκανῶς παλαιὸν τὸ ῥῆμα μελίζω, ὅπερ ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς ἰδιώματι ἀπαντᾷ μελιάζω μετὰ τῆς αὐτῆς καὶ τὸ παλαιὸν μελίζω σημασίας, παρὰ δὲ τὸ μέλος, ὅπως ἄγνωστον παρ' ἡμῖν, ἐσχημα-τίσθη τὸ ὑποκοριστικὸν μελείδι, ἐξ οὗ μελειδιάζω· κατὰ σύμφυρ-σιν πάντως, ἀφοῦ τὸ μέλος (τὰ μέλη) ἄγνωστον ἡμῖν, τοῦ μελιάζω καὶ κόβω ἐπλάσθη τὸ μελοκόβω=ποιῶ τῶν μελῶν ἀτονίαν, ποιῶ τὸ σῶμα ἀσθενές· ἐκ τοῦ μελοκόβω ὁμαλῶς μελοκομμένος, ὅπερ ταῦτο τῷ μελιασμένος. (Εἶμαι μελοκομμένος ἢ μελιασμέ-νος=αἰσθάνομαι κατὰ τὰ μέλη, κατὰ τὸ σῶμα ἀτονίαν καὶ ἄλγος). Οὕτω σχηματισθέντα τὸ μελοκόβω καὶ τὸ μελοκομμένος, ἐπειδὴ τὸ α' συνθετικὸν ἦτο ἄγνωστότερον, συνεσχετίσθησαν πρὸς τὸ ἀρμός καὶ ἔδωκαν τὸ ἀρμελοκόβω-ομαι, ἀρμελοκομμένος. Ἀρμε-λοκόβομαι λοιπὸν λέγεται, ὥσπερ καὶ τὸ μελοκόβομαι καὶ τὸ με-λιάζω, ὁμοίως δὲ ἀρμελοκομμένος, μελοκομμένος, μελιασμέ-νος, ὅταν ἐκ πυρετοῦ ἢ σφοδροῦ φόβου παραλύσωσιν αἱ ἀρθρώσεις

ΙΔΙΩΜΑΤΑ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΚΑ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ 7 —
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

κόβομαι). Συνήθης είναι και ὁ ἀόριστος ἀρμελοκόπηκα (τὴν ὥρα π' ἄκουσα τὰ βουλευσμένα σκαρίκι' ἀρμελοκόπηκα. Δὲν ἠξέρω τ' ἐξέχω κι' εἴμ' ἀρμελοκομμένος).

Τὸ καιραλλαῖζω εἶναι παρασύνθετον ἐκ τοῦ καιραλλάϊ, τοῦτο δ' ἔχει β' συνθετικὸν τὸ μεσαιωνικὸν ἀλλάγιον, καὶ νῦν δέ, ὡς διδάσκει ὁ κ. Χατζιδάκις ἐν Ἑπετηρίδι 1910-1911 σελ. 69 ἐν Κύπρῳ λέγεται τὰ μνηαλλάγια. Εἰς πολλὰς περιοχὰς τῆς νήσου δὲν καλλιεργεῖται ὁ αὐτὸς ἀγρὸς κατ' ἔτος, ἀλλὰ παρ' ἔτος, ὥστε ν' ἀποδίδῃ ἀφθονώτερον καρπὸν· τοῦτο καλεῖται καιραλλάϊ· ἐπειδὴ δέ πρὸς τὴν ἔννοιαν ταύτην συνήφθη ἡ ἔννοια τῆς ἀφθονωτέρας παραγωγῆς καιραλλάϊ σημαίνει ἀφθονίαν σπαρτῶν καὶ εἴτα προϊόντων ἐν γένει οἶον ἐφέτος ἡ Γραδοῦ (τοπων.) ἔχει καιραλλάϊ· καὶ καιραλλαῖζω λοιπὸν σημαίνει ἀποδίδω ἀφθονον τὸν καρπὸν, ὥστε ὁ μοθωναιὸς καιραλλαῖζει=1) ὁ μοθωναιὸς ἐν μὲν ἔτος εἶναι εὐθωτρύς, τὸ ἔτερον δ' οὐχὶ καὶ 2) ὁ μοθωναιὸς εἶναι ἀφθονος καὶ εὐχυμος. Εἶναι δὲ μοθωναιὸς εἶδος σταφυλῆς ἀρωματώδους καὶ ὁ οἶνος αὐτῆς ἀρωματώδης καὶ χρυσίζων. (Μὴ δι' ἀφομοίωσιν ἐκ τοῦ μεθωναιὸς παρὰ τὸ Μεθώνη;).

Κατὰ τὴν ὀδοντοφυίαν πολὺ πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τῶν πρώτων ἰχνῶν τῶν ὀδόντων, ὅτε οἶονεῖ αὐταὶ αἱ ρίζαι τῶν ὀδόντων ἀναπτύσσονται, περὶ τῶν παιδῶν λέγεται τὸ ριζοδωδιάζω· οὐσ. ριζοδωδο δὲν ἤκουσα, ὥστε κατ' ἀναλογίαν πρὸς ἄλλα εἰς-άζω ἐκ συντάξεως οἶα τὸ παιδὶ κάνει τσοὶ ρίζες τοῦ δωδιῶνε, τὴ ρίζα τοῦ δωδιῶ, ἐσχηματίσθη τὸ ριζοδωδιάζω, τὸ παιδὶ ριζοδωδιάζει=εὐρίσκεται εἰς τὸ στάδιον τῆς ὀδοντοφυίας.

Τὸ ἄλμυ δὲν διεσώθη ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς ἰδιώματι, ἀλλὰ διαβλέπω τοῦτο ἐν τῷ σαρμοτρῶει (τὸ τυρί, τὸ ξύλο σαρμοτρῶει)· τὸ σβεθαίως δὲν εἶναι τὸ ἀρχαῖον, τὸ πρὸς τῆς ἐμφανίσεως τοῦ δασέος πνεύματος, ἀλλ' ἐκ τοῦ συγγενοῦς σαπίζω, σέπομαι μετεδόθη, διότι τὸ σαρμοτρῶει (τὸ τυρί, τὸ ξύλο)=σήπεται.

Εἰς τὰνωτέρω σύνθετα προσθετέα νομίζω καὶ τάδε. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἤδη ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐλληνικῇ τὸ οὐσ. αἶμα ὡς α' συνθετικὸν λαμβάνει τὴν μορφήν αἶμο- καὶ αἵματο- καὶ παρ' ἡμῖν δὲ λέγεται αἵμο-κυλάω καὶ ματοκυλάω. Τὸ βέργα συντέθην πρὸς τὸ λυγάω (λυγίζω) ἔδωκε τὸ βεργολυγάω=σειομαι, κινουμαι ὡς βέργα. Τὸ

γλωσσοτρῶω=ὑπὲρ τὸ δέον μακαρίζων τινὰ διὰ τὴν εὐτυχίαν καὶ δὴ ἐκ φθόνου οἶονεῖ βαπταίνων γίνομαι αἵτιος νὰ δυστυχῇ ἔχει α' συνθετικὸν τὸ οὐσ. γλῶσσα· τὸ θεοσκοτωμένος=ὁ ἄξιος ν' ἀπολεσθῇ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἔχει τὸ Θεός. Μαγουλοσέρνομαι=δρύπομαι τὰς παρειάς, νεροβάζω=διαρρέω (τὸ σπίτι νεροβάζει· τὰ παπούτσιά του νεροβάζουνε). Τοῦ νυχτοπερβατῶ ἡ νυχτοπερβατῶ ἡ τε σημασία καὶ τὰ συνθετικὰ μέρη σαφῆ. Πορτογυρίζω=φοιτῶ εἰς ἄλλων οἰκίας, ποδοκυλάω λακπατῶ καὶ ποδοκυλιῶμαι=κατὰ γῆς κυλιόμαι. Τὸ σταυροκοπιῶμαι=σταυροκοποῦμαι, ποιῶ συχνὰ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, παντὶ δὴλον ὅτι α' συνθ. ἔχει τὸ σταυρός. Τοῦ ὀνόματος λάρυγξ εὐρηνται οἱ τύποι λάρυγας καὶ λαρύγι, ἀλλὰ συντιθέμενον μετὰ τοῦ πνίγω πάσχει τῶν συλλαβῶν μετάρθσιν λαγουροπνίγω καὶ λαρύγοπνίγω=πνίγω πιέζων τὸν λαμόν. Ἡ λέξις λαγὼν διασωθεῖσα παρ' ἡμῖν (τὸ λαγόνι, τὰ-ια) λέγεται μόνον περὶ τῶν λαγόνων ζῴου (ἵππου κτλ.), παραληφθεῖσα δὲ α' συνθετικὸν ἔδωκε τὸ λαγοδέρνω=δινὰ πάσχω (μὲ βλέπει ποῦ λαγοδέρνω καὶ δὲν ἔρχεται νὰ με βοηθήσῃ). Δὲν ὑπάρχει μὲν ῥῆμα διαλοπαίρων, οὐχ ἥττον συνηθεστάτη ἡ μετοχὴ διαλοπαρμένος=ὁ ἄξιος νὰ ληφθῇ ὑπὸ τοῦ διαβόλου. Τὸ φέρνω ἐν τῷ κουτοφέρνω, προσλαβὼν τὴν ἔννοιαν τοῦ ὁμοῖός εἰμι, ποιῶ οἶα ὁ ἀμβλὺς τὸν νοῦν, ἐτήρησε τὴν σημασίαν ταύτην ἐν τῷ γεροδοφέρνω=ὁμοιάζω πρὸς γέροντα (αὐτὸ τὸ παιδὶ γεροδοφέρνει=πράττει καὶ λέγει οἶα γέρον). Ὅμοιον πρὸς τὰνωτέρω εἶναι τὸ ζουρλοφέρνω καὶ κουρλοφέρνω (ζουρλὸς ἡ κουρλὸς=ὁ τρελλός). Τὸ ῥῆμα φέρνω συντίθεται μὲ τὸ οὐσ. λόγος καὶ δίδει τὸ λογοφέρνω ἀμετάβατον (ἐλογοφέρανε=ἀντήλλαξαν βκρεῖς λόγους). Ἐν τῷ χολοσκῶω (ἀμετ.) α' συνθετικὸν προφανῶς εἶναι τὸ χολή.

Ἐκ τῆς Ἰταλικῆς παραληφθέν τὸ οὐσ. κούρτη σημαίνει 1) τὴν αὐλὴν 2) τὸ τεῖχος τὸ περικλείον αὐλὴν, ὥστε κουρτογυρίζω=χωρὸν τινὰ περιβάλλω διὰ τεῖχους, διὰ τειχίσματος.

Κοιλοκομμένος=ἐπικατάρματος (γιά δὲς φαεὶ πῶκαμε τὸ κοιλοκομμένο).

Σύνηθες εἶναι τὸ ῥῆμα γλυκοπιάνομαι=ὑπὸ τῆς ἱερᾶς νόσου λαμβάνομαι, νὰ συνάπτωσιν οἱ λέγοντες πρὸς τὸ δικοπιάνομαι=συγγενεῶν, μετὰ τινος σαρκᾶσμοῦ, εἰς ὃν συνέτεινε ὅχι μόνον τὸ ὁμόηχον

τῶν λέξεων, ἀλλὰ καὶ ἡ γένεσις καὶ ἡ σημασία αὐτῶν. Διότι, ὥσπερ λέγεται τὸ βιάνει τὸ γλυκύ του = νοσεῖ τὴν ἱερὰν νόσον, οὕτω καὶ τὸ βιάνει τὸ δικό του ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐννοίας· ἐπειδὴ δὲ δικοὶ (εἵμαστε δικοί· παραγ. δικωσύνη), ὅπως καὶ ἀλλαχοῦ, λέγονται οἱ σεγγεῖς, δύνανται οἱ λαλοῦντες σαρκάζοντες ἀμφοτέρω ταῦτα τὰ ῥήματα ὥσπερ ταυτόσημα ὁμοῦ νὰ προφέρωσι (οἱ δύο τοὺς δικοπιάνουσαι καὶ γλυκοπιάνουσαι)).

Περὶ τῆς λέξεως πετσοῖ βλέπε MNE A' σελ. 396, ἐκ τούτου σύνθετον τὸ πανελλήνιον πετσοκομύμενος.

Τὸ μάννα συντεθὲν πρὸς τὸ σέρνω (σύρω) ἔδωκε τὸ μαννοσέρνω (ἡ ἀδρεφὴ τοῦ Γιάννη μαννοσέρνει = ἀκολουθεῖ τὴν μητέρα ἐν τῇ ἀποκτήσει τέκνων ἰδίᾳ θηλέων ἢ ἔχει ὁμοίαν διαγωγὴν πρὸς τὴν μητέρα (κακὴν μάλιστα)).

Σχεδὸν ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων αἱ θεραπαινίδες λέγονται μαμουῖρες· καὶ δὲν ἔχομεν μὲν σύνθετον μαμουροθρέφω, οὐχ ἦττον συνηθέστατον εἶναι τὸ θηλ. τῆς μετοχῆς μαμουροθρεμμένη (αὐτὴ εἶναι μαμουροθρεμμένη = ἔχει ἀνατραφῇ τὴν ἀνατροφὴν τῶν θεραπαινίδων, δουλικῶς ἄρα καὶ κακῶς).

Κοινῶς πιστεύεται ὅτι ὁ λαγὼς κοιμᾶται μὲ ἀνοικτοὺς τοὺς ὀφθαλμούς· ἐντεῦθεν λαγοκοιμῶμαι = ἐλαφρῶς κοιμῶμαι.

Ὁ πολλὰς πικρίας ποτισθεὶς λέγεται φαρμακοποτισμένος, ἐν ᾧ φαρμακοποτίζω δὲν λέγεται, ἀλλὰ μόνον κατὰ περίφρασιν ποτίζω μὲ φαρμάκι-ια ἢ ποτίζω φαρμάκι-ια.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον περιορίζεται ἡ χρῆσις τοῦ τοπικοῦ ἐνδύματος πανταχοῦ τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν. οὐχ ἦττον ἀσθενῶς ἔτι ἐπικρατεῖ τοῦτο πολλαχοῦ, ἐντεῦθεν πρὸς δῆλωσιν τοῦ ἐνδεδυμένου κατὰ τὸν τρόπον τῶν Εὐρωπαίων λέγεται φραγκοφορεμένος, ἐν ᾧ φραγκοφορῶ δὲν ὑπάρχει· τὸ δὲ ῥασσοφορῶ ἀείποτε μεταβατικόν (ἐπῆνε 'ς τὸν Ἅγιο καὶ ἐρασσοφόρεσε τὸ γιό της· τὸν ἐρασσοφορέσανε, ὅταν ἦτανε τεσσάρω χρονῶνε).

Τὸ θεομαχειῶμαι, ὅπερ σημαίνει 1) ἐπιμαρτύρομαι Θεὸν καὶ Ἁγίους ἵνα πείσω τινὰ 2) ἐπικαλοῦμαι μετ' ἀγανακτήσεως τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, εἶναι σαφές ὅτι α' συνθετικὸν ἔχει τὸ Θεός καὶ ὅτι ἐπλάσθη κατ' ἀναλογίαν τοῦ καταρῶμαι· ἐντεῦθεν παράγωγος θεομαχισμός = ἐξορκισμός (τοῦ ἔκαμα τόσους θεομαχισμούς).

Ἄγνοῶ πῶς προῆλθεν ἡ σύνθεσις τοῦ ἀλουποτινάζω, ὅπερ λέγεται περὶ τοῦ ἐτέρου τῶν ἀνίσου δυνάμεως παλαιστῶν τοῦ καταβάλλοντος τὸν ἀντίπαλον.

Φειδοτρώομαι μὲν δὲν ὑπάρχει, ἀλλὰ μόνον ὁ ἀόρ. ἐφειδοφάω-θηκα = ὑπώπτεισα κακόν, ἀείποτε μεταφορικῶς, οὐδέποτε δὲ κατὰ τὴν κυρίαν σημασίαν. Σύνηθες παρὰ τοῖς ναυτιλλομένοις μάλιστα εἶναι τὸ τρίτον προσώπον νυχτοβάζει, λεγόμενον περὶ τῆς κατὰ τὴν νύκτα μετὰ νηνεμίαν πνοῆς ἀνέμου (τέτοια ἐποχὴ πάδα νυχτοβάζει, γιὰτὶ βγάνουνε, βλέπεις, οἱ στεριές). Ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ σκαιῶς ἐξυδρίζω λέγομεν σκυλλοδριζώ. Περὶ τῆς λέξεως γουλλὶ διέλαθεν ὁ κ. Πολίτης ἐν Μελετῶν τόμ. Δ' σελ. 93· τοῦτο εὗρηται α' συνθετικὸν ἐν τῷ γουλοστρώνω. Τὸ θαλασσοδέρνομαι = πλήττομαι ὑπὸ τῶν κυμάτων α' συνθ. ἔχει τὸ οὐς. θάλασσα καὶ τὸ ψωμοζῶ = ζῶ ἄρτω τρεφόμενος, τὴν λέξιν ψωμί. Καραδοτσακίζω ἄχρηστον, ἀλλὰ σύνηθες τὸ караδοτσακίζομαι, караδοτσαки-μένος.

Μαῦρα λέγονται ἀπὸ τοῦ χρώματος τὰ πένθιμα ἐνδύματα, ἐκ τοῦ οὐς. τούτου σύνθετον εἶναι τὸ μαυροφορῶ, μαυροφορεμένος. Ἐκ τῆς φράσεως κάλλιο νᾶχης τὸ γαῖδαρο δεμένο παρὴ νὰ done γυρεύης προῆλθεν τὰ σύνθετα γαῖδουρόδενε - γαῖδουρογύρευε ἐν τῇ γνώμῃ «κάλλιο γαῖδουρόδενε παρὴ γαῖδουρογύρευε» = νὰ εἶσαι Προμηθεὺς μᾶλλον ἢ Ἐπιμηθεὺς.

Περὶ ἄρτου, πλακοῦντος ἢ κρεάτων, τὰ ὅποια ἐξωτερικῶς μὲν εἶναι καλῶς ἐψημένα, ἀλλ' ἐσωτερικῶς εἶναι ὠμά, λέγεται τὸ ἀφροκαίωμα, οἶονε καίωμα κατὰ τὸν ἀφρόν, κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν. (Τὸ ψωμὶ ἀφροκάπκε· τὸ ἀρὸν εἶναι ἀφροκαμένο).

Γεροδοβασμένος = ὁ εἰς γῆρας προβεβηκώς (ὅπως καὶ νὰ πῆς ὁ Γιάννης εἶναι πλειὸ γεροδοβασμένος ἀπὸ τὴν ἀδερφήν του). Ἐκ τῆς κατὰ σύνταξιν ἐκφραξ βράζω μὲ νερὸ προῆλθε τὸ νεροδράζω, δένω μὲ μαδῆλι μαδηλοδένω, δένω τὸ κεφάλι κεφαλοδένω, δένω μὲ ἄλυσσες ἄλυσσοδένω.

Ἐν πᾶσι τούτοις ὁ τονισμὸς οὐδεμίαν ἀνωμαλίαν παρουσιάζει, διότι ταῦτα καὶ σύνθετα τηροῦσιν ὃν εἶχον τόνον ὡς ἀπλᾶ (MNE B').

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

Σύνθετα ὧν τὸ α' συνθετικὸν ῥῆμα, τὸ δὲ β' οὐσιαστικόν.

Τὰ σύνθετα τῆς τάξεως ταύτης εἶναι ἀσυγκρίτως ὀλιγώτερα τῶν τῆς προτέρως· σημειωτέον δ' ὅτι καὶ ταῦτα ἐγένοντο ἐκ τῆς κατὰ σύνταξιν ἐκφορᾶς οἷον γλυκοσαλίζω (γλυκαίνει τὸ σάλιο μου), ζεστογωνιάζω (ζεσταίνω τὴ γωνιά), κουτσοκορφίζω (κουτσαίνω τοσοῖ κορφές), κουτσομεσιάζω-ομαι (κουτσαίνω τὴ μέση), κουτσοχεριάζω-ομαι (κουτσαίνω τὰ χέρια), στραβολαιμιάζω-ομαι (στραβώνω τὸ λαιμὸν ἢ στραβώνει ὁ λαιμὸς μου), στραπιγουνιάζω (στραβώνει τὸ πιγούνι μου), ἀλλαξοπίστησα-σες-σε κτλ. (ἄλλαξα τὴ βίστη μου), χασομεράω (χάνω, ἔχασα τὴν ἡμέρα μου) κ.ἄ.δ. Παραδείγματά τινα θὰ καστήσωσι σαφεστέραν τὴν σημασίαν τινῶν τῶν συνθέτων τούτων, ἐξ ὧν τὸ κουτσοχεριάζω καὶ τὸ στραβολαιμιάζω οὐδὲν κωλύει νὰ δεχθῇ τις ὅτι παρήχθησαν ἐκ τῶν οὐσιαστικῶν κουτσοχέρης, στραβολαίμης. Εὐτείνη ἡ γυναικα ποτὲ δὲν ἐγλυκοσάλισε=ἡ γυνὴ αὕτη οὐδέποτε ἔχρη· προφανὲς ὅτι τὸ ῥῆμα ἀείποτε μεταφορικῶς μεταχειρίζομεθα. Τριγυρίζει ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι καὶ πούπετσι δὲ ζεστογωνιάζει=οὐδαμοῦ χρόνον τινὰ διατρίβει. Δουλεύω ἐδῶ καὶ μιὰ ὥρα καὶ ἐκουτσομεσιάστηκα. Μᾶς ἔφυγε ἡ δούλα κι' ἐκουτσοχεριαστήκαμε. Τήραξέ τονε πῶς στραβολαιμιάζει. Φύγε ἀπὸ δῶ γιατί τονε χασομερᾷς. Χασομερᾷμε τώρα δυὸ μῆνες.

Σύνθετα ἔχοντα α' συνθετικὸν ἐπίρρημα ἢ ἐπίθετον.

Εἰς τὰ σύνθετα τῆς τάξεως ταύτης οὐδὲν, νομίζω, κωλύει νὰ περιλάβω πλὴν τῶν μετοχῶν εἰς-μενος καὶ ῥηματικά εἰς-τος, ἀφ' οὗ ταῦτα πρὸς τὸ ῥῆμα μάλιστα συνάπτονται. Ἀναλυομένου ἐκάστου τῶν συνθέτων τούτων εἰς τὰ μέρη αὐτοῦ θὰ γίνεταί σαφές πότε πρόκειται ἐπίρρημα καὶ πότε ἐπίθετον, ἐπειδὴ καὶ τῆς τάξεως ταύτης τὰ σύνθετα προῆλθον ἐκ τῆς κατὰ σύνταξιν ἐκφορᾶς. Ἐννοεῖται δ' ὅτι ἐπιρρήματα καὶ ἐπίθετα συνηθέστερα ἐν τῷ καθ' ἡμέραν λόγῳ καὶ οἰκειότερα τοῖς λαλοῦσι συχνότερον παραλαμβάνονται εἰς σύνθεσιν

οὕτω τὰ ἐπίθετα νέος, ξένος, φρέσκος, ἀλαφρός, κουφός, ξένος, μισός κ.τ.δ. τὰ ἐπιρρήματα πρῶτα, καλὰ, κακά, στραβά, κουτσά, ξερά, δύσκολα, εὐκόλα κ.τ.δ. ἔδωκαν ἀπειρίαν συνθέτων συνηθεστάτων ἐν τῷ ἰδιώματι. Πρωτοαδειάζω,-ακούω,-ομαι, -αλωνίζω,-ανοίγω, -αρκινάω,-βγάνω,-βγαίνω,-βήχω,-βαίνω,-γδυῶμαι,-γελάω,-γελῶ,-γλέπω,-γράφω,-γυρίζω,-δείχτω,-διαβάζω,-έρκομαι,-θυμῶμαι,-κάνω,-κόδω,-κοκκινίζω,-κυτάω,-λαβαίνω,-λυῶ,-μαθαίνω,μιλῶ,-νυστάζω,-ξυπνάω,-παδρεύω,-ομαι,-πέφτω,-πιάνω,-ομαι,-πίνω,-πίνομαι,-πλερώνω,-ρίχτω,-σβῶ,-ῶμαι,-στρίφτω,-τελειώνω,-τρέχω,-τρίβω,-τρῶω,-φέρνω,-φεύγω,-φορῶ,-φτάνω,-χύνω,-χώνω, ψωνίζω κ.ἄ.π.

Ἐκ τῆς παρατηρήσεως τῶν συνθέτων τούτων διδασκόμεθα ὅτι τὸ α' αὐτῶν συνθετικὸν λήγει εἰς-ο, διότι τοῦτο ἐνομίσθη τὸ κατ' ἐξοχὴν συνθετικὸν φωνῆεν καὶ διότι τὸ πρῶτο-εἶναι τὸ ἐν τῷ γλωσσικῷ τῶν λαλούντων αἰσθήματι-κύριον, εἴτε ἀπὸ συμφώνου εἴτε ἀπὸ φωνήεντος ἄρχεται τὸ ἐπιφερόμενον ῥῆμα· κατὰ ταῦτα λοιπὸν πρωτοπιάνω, πρωτοαρκινάω, πρωτοφεύγω, πρωτοαδειάζω, πρωτοέρκομαι, πρωτοακούω, ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ γνωστοὺς φωνητικούς νόμους οἱ ἀσθενέστεροι φωνήεντες φθόγγοι καταπίνονται ὑπὸ τῶν ἰσχυροτέρων (πρβ. ΜΝΕ Τόμ. Α' σελ. 21 κ. ἐξ.) παρὰ τάνωτέρω λέγεται καὶ πρωταρκινάω, πρωταδειάζω, πρωτόρκομαι, πρωτακούω· καταφανεῖς δὲ γίνονται οἱ διπλοὶ οὗτοι τόποι μάλιστα ἐν τῷ ἀορίστῳ οἷον ἐπρωτοέκατσα καὶ ἐπρωτόκατσα, ἐπρωτοῦρτα καὶ ἐπρωτόρτα, ἐπρωτοέκαμα καὶ ἐπρωτόκαμα, ἐπρωτοεκύταξα καὶ ἐπρωτοκύταξα, ἐπρωτοέστειλα καὶ ἐπρωτόστειλα, ἐπρωτοεῖδα ἢ ἐπρωτοεῖδα (ἐπικρατήσαντος τοῦ τονισμοῦ τοῦ ἀπλοῦ) καὶ ἐπρωτόδα, ἐπρωτοήτανε καὶ ἐπρωτότανε.

Πάντα σχεδὸν τὰ σύνθετα ταῦτα ἔχουσι δύο σημασίας, τὴν τοῦ πρῶτος, πρότερος καὶ τὴν τοῦ τὸ πρῶτον· ὥστε πρωτογλέπω, -αρκινάω,-φεύγω,-πιάνω,-βαίνω κ.τ.λ. σημαίνουσιν ὅτε μὲν πρῶτος, πρότερος βλέπω κ.τ.λ., ὅτε δὲ τὸ πρῶτον, πρῶτην φωνὴν βλέπω κ.τ.λ. ἐγὼ φεύγω, πιάνω, βαίνω κ.τ.λ. (Ἐγὼ τὸν ἐπρωτόδα πρῶτον φεύγω, πιάνω, βαίνω κ.τ.λ.).

Τῶν τοιούτων ῥημάτων δὲν εἶναι ἄλλοτρία ἢ ἔννοια τῆς ἀμίλλης, ὅτε ἐρμηνευτέα ταῦτα διὰ τοῦ πρότερον. (*Ἐλα νὰ ἰδοῦμε ποιὸς θὰ πρωτογελάσῃ=τις πρότερον θὰ γελάσῃ. Ποιὸς ἐπρωτοτέλειωσε τὸ σκάψιμο;=τις πρότερον ἐπέρανε τὴν σκαφὴν;).

Πολλῶ πλείονα εἶναι τὰ ἐκ τοῦ καλὰ, κακά, πολὺ σύνθετα· καλοδυῶμαι-καλοδυμένος, κακοδυῶμαι-κακοδυμένος, καλομαθαίνω-καλομαθηνένος, κακομαθαίνω-κακομαθηνένος, καλοφαίνεται (μοῦ, σοῦ, τοῦ, μᾶς κτλ.), κακοφαίνεται (μοῦ, σοῦ, τοῦ κτλ.), πολυπικραίνω-ομαι-πολυπικραμένος, πολυσεκλετίζομαι, πολυφαίνομαι, καλομελέτα, καλο-, κακο-, πολυ-, -βλέπω, -γαμῶ, -γελάω, -δουλεύω, -κυτάω, -μιλῶ, -πίνω, -πρεβατῶ, -τρώω, -καλοπαδρεύω-καλοπαδρεμένος, κακοπαδρεύω-κακοπαδρεμένος, κακοκοιμῶμαι, κακοπατῶ, κακοτεταρτιασμένος, καλοθύμητος κ.ἄ.π.

Ἐν πᾶσι τούτοις τηρουμένου ἀμεταβλήτου τοῦ καλο-, τοῦ κακο-, τοῦ πολυ- καὶ ἰσχυρουσῶν τῶν ἀνωτέρω περὶ τοῦ -ο τοῦ πρωτοπαρτηρήσεων (οἱ αὐτοὶ κανόνες περὶ τοῦ συνδετικοῦ -ο ἰσχύουσι καὶ περὶ τῶν λοιπῶν ἐξ ἐπιρρημάτων καὶ ἐξ ἐπιθέτων συνθέτων) ἀξία προσοχῆς μάλιστα εἶναι ἡ σημασία. Οὕτω ἐκ τοῦ καλὰ βλέπω, γαμῶ, γνωρίζω-ομαι, διαβάζω-ομαι, δουλεύω-ομαι-δουλεμένος, δυῶμαι-δυμένος, ζυγιάζω-ομαι, θυμῶμαι, καταλαβαίνω, κυτάω, λιάζομαι, μαθαίνω-μαθηνένος, μελετάω, μεταχειρίζομαι, μετράω, μιλῶ, παδρεύω-ομαι, περνάω, πιάνω, πίνω, πλερώνω-ομαι, τρώω, ψαίνω προέκυψαν τὰ σύνθετα καλοβλέπω=φιλοφρόνως βλέπω πρὸς τινα, καλογαμῶ (ὁ Πέτρος καλογαμεῖ=καλῇ γυναικὶ συγγίγνεται), καλογνωρίζω-ομαι (περὶ τῆς σημασίας τούτου βλέπε κατωτέρω), καλοδιαβάζω-ομαι=εὐχερῶς ἀναγινώσκω, ἀναγινώσκομαι, καλοδουλεύω-ομαι (ὥσπερ τὸ ἀπλοῦν δουλεύω λαμβάνεται μεταβατικῶς τε καὶ ἀμεταβάτως, οὕτω καὶ τὸ σύνθετον καλοδουλεύω οἷον εὐκείδης ὁ μάστορας καλοδουλεύει=καλῶς ἐργάζεται καὶ καλοδουλεύω τὸ ἀβέλι=καλῶς ἐργάζομαι, σκάπτω τὴν ἄμπελον), καλοδουλεμένος (χωράφι, σκουτὶ κακοδουλεμένο), καλοδυῶμαι-καλοδυμένος, καλοζυγιάζω=κατὰ τὸ δίκαιον χρωματίζω τοὺς σταθμοὺς, ἀντίκειται δὲ τούτῳ τὸ κακοζυγιάζω (ὁ μαγαζιάτῳρας

ποῦναι στὴ γειτονιά καλοζυγιάζει τὸ πρᾶγμα — μὴ βζωνίζεται ἀπὸ τὸ Γεράσιμο γιατί κακοζυγιάζει), καλοθυμῶμαι, καλοκαταλαβαίνω, καλοκυτάω=φιλοφρόνως βλέπω πρὸς τινα, καλολιάζομαι=ἰσχυρῶς, ἱκανῶς ἡλιάζομαι, ὑπὸ τὰς θερμὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου ξηραίνομαι, καλομαθαίνω μετὰ μεταβατικῆς καὶ ἀμεταβάτου σημασίας, διότι καὶ τὸ ἀπλοῦν μαθαίνω δύο σημασίας ἔχει οἷον· καλομαθαίνω τὸ παιδί καὶ τὸ παιδί καλομαθαίνει — ἀφοῦ μᾶς ἐκαλομάθετε, ἐμεῖς θὰ ἐρκόμαστε, καλομαθηνένος, κακομαθαίνω-κακομαθηνένος· τοῦ καλομελετάω ἔχομεν μόνον τὸν τύπον καλομελέτα ἐν τῇ ῥήσει «καλομελέτα κι' ἔρκεται»=εὖ οἰωνίζου καὶ συμβήσεται· καλομεταχειρίζομαι, κακομεταχειρίζομαι, (ὁ Σπύρος δὲ γαλομεταχειρίζεται τὴ γυναικὰ του—ὁ jατρος κακομεταχειρίζεται τοῦ ἀθρώπου καὶ δὲ θὰ κάμη δουλειά), καλομετράω=ὀρθῶς μετρῶ· καλομιλῶ· τὸ ῥῆμα τοῦτο ἀντιτεθὲν πρὸς τὸ κακομιλῶ σημαίνει ἀγαθὰ λέγω τινά, ἀλλὰ παρὰ τὴν σημασίαν ταύτην ἐτέρα τῆς λέξεως ἔννοια, περὶ ἧς κατωτέρω, πολλῶ ἐπικρατεστέρα. Καλοπαδρεύω-ομαι-μένος· εἶναι γνωστὸν ὅτι τοῦ παδρεύω ἀρχικῶς περὶ γυναικῶν λεγομένου ἐγένετο χρῆσις καὶ ἐπὶ ἀνδρῶν καὶ τὰ σύνθετα δὲ καλοπαδρεύω, κακοπαδρεύω, μικροπαδρεύω περὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν λέγονται· οἷον καλοπαδρεύω, κακοπαδρεύω τὴ γόρῃ μου, τὸ γυιό μου, ἐκαλοπάδρεψε ἢ ἐκακοπάδρεψε τὴ γόρῃ τσῆ, τὸ γυιό τσῆ, ὁ ξάδρεφός μου ἐκαλοπαδρεύτηκε, ἐμικροπαδρεύτηκε. Ἡ μετοχὴ μικροπαδρεμένος-η ἐγένετο οὐσιαστικὸν (ὁ γυιὸς τσῆ μικροπαδρεμένης ἔσπασε τὸ δρισινολόγο τοῦ Μεμᾶ—ὁ μικροπαδρεμένος ἐπούλεια στραγάλια)· καλοπερνάω=εὖ διάγω τὸν βίον, πρὸς τοῦτο δ' ἀντιθετον εἶναι τὸ κακοπερνάω, συνώνυμον πρὸς τὸ κακοπορεύω (ὁ πατέρας του καλοπερνάει ἢ ὁ πατέρας του τὴ γαλοπερνάει), οὐσιαστικὸν καλοπέρασι (πρβλ. ἡ φτώχεια θέλει καλοπέρασι), καλοπιάνω=κολλαεύων προσάγομαι τινα (καλοπιάσματα=θωπεύματα)· καλοπίνω· ὥσπερ παρὰ τὸ τρώω καλὰ λέγεται καὶ πίνω καλὰ, οὕτω καὶ καλοπίνω παρὰ τὸ καλοτρώω μετὰ τῆς αὐτῆς σημασίας· οἷον τὸ παιδί καλοτρώει, καλοπίνει. Ἐπειδὴ τὸ καλο- ἐν πολλοῖς συνθέτοις ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ ἱκανῶς, πολὺ, ἄγαν (ἐκαλόκατσα

ξοφάνῃ, ἂν ἀκούσης πῶς δὲ θάρτω—παραξοφαίνομαι τῇ διμῇ τοῦ μου γυρεύεις—ἐπαραξοφάνηκα τὰ λόγια του=εὔρον παράξενα).

Ἐκ τῆς κατὰ σύνταξιν ἐκφορᾶς γλυκὰ κουβενιάζω, κυτάω, μιλῶ, φιλῶ παρήχθη τὸ γλυκοκουβενδιάζω, -κυτάω, -μιλῶ, -φιλῶ, καὶ εἴ τι ἄλλο.

Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἐπλάσθησαν τὰ σύνθετα συχναρρω-στάω, -συχνοδιαβαίνω, -κρυολογεῖωμαι, -μυρίζω, -περνάω, -πίνω, -σταυρώνω, -συναχώνομαι, -τρῶω, ἀδικοβγάνω (ξέρω πῶς σ' ἀδικοβγάνουνε=γνωρίζω ὅτι σὲ διαβάλλουσι), -σκοτώνω -μένος, ξεροβήχω, -καταπίνω, -τηγανίζω, -τρίβω, κρυφογελάω, -κυτάω καὶ -κυτάζω, -κουβενδιάζω, -μιλῶ, -μουρμουρίζω, -στραβοβλέπω, -κυτάω καὶ κυτάζω, -κοιμῶμαι, -πατῶ, -τιμωνίζω, ἀγριοκυτάζω, -κυτάω, -μιλῶ, κουφακούω, -οκαίω, σφιχτοδένω -ομαι, βαρειαναστενάζω, λειανοκαμωμένος, -κόβω, -κοπανίζω, μισοβρίζω, -κάνω, -καταλαβαίνω, -μαθαίνω, -τελειώνω, -τρῶω, -σθηῶμαι, -ψαίνω (βράζω, κάνω, καταλαβαίνω κ.τ.λ. τὸ μισὸ ἢ τὰ μισά), ξενοδουλεύω, -κοιμῶμαι, -κρατεῖωμαι=δὲν εἶμαι συγγενής, εἶμαι ξένος πρὸς τινα, -παδρεύω -ομαι (δουλεύω στὰ ξένα ἢ σὲ ξένους, κοιμῶμαι στὰ ξένα ἢ σὲ ξένους κ.τ.λ.). Τὰ οὕτω συντιθέμενα τηροῦσι τὸν τόνον τοῦ ἀπλοῦ.

Συνδεδετικὰ σύνθετα ῥήματα.

Ἐν τούτοις τηρουμένου τοῦ τόνου τοῦ β' συνθετικοῦ, ὅπερ μένει ἀμετάβλητον, τὸ α' συνθετικὸν ὅτε μὲν δὲν μεταβάλλεται, ὅτε δ' ἐμφανίζεται μεταβεβλημένον, λήγει δὲ εἰς -ο, τὸ κατ' ἐξοχὴν συνδεδετικὸν φωνῆεν, οἷον· ἀνοιγοδιαπλατώνω (ἀνοίγω+διαπλατώνω), ἀνοικοκλειῶ (ἀνοίγω+κλειῶ), βαινοβγαίνω (βαίνω+βγαίνω), κλωθογυρίζω (κλώθω+γυρίζω), κλωτσοπατῶ (κλωτσάω+πατῶ), παιζογελῶ (παίζω+γελῶ), περνοδιαβαίνω (περνάω+διαβαίνω), στριφτογυρίζω ἢ στριφογυρίζω (στρίφω ἢ στρίφω+γυρίζω), τρεμοσθηῶμαι (τρέμω+σθηῶμαι), ἀνεβοκατεβαίνω (ἀνεβαίνω+κατεβαίνω), λυσοδένω (λυῶ-

ἔλυσα+δένω), μαυρομελανιάζω (μαυρίζω+μελανιάζω), ξεραποξυλώνομαι (ξεραίνομαι+ἀποξυλώνομαι), ξεροβουβαίνομαι (ξεραίνομαι+βουβαίνομαι), ξεροκουκκαλιάζω (ξεραίνω+κουκκαλιάζω), χρυσαλειφώνω (χρυσώνω+ἀλείφω· τὸ δὲ -ώνω κατὰ σύμφυρσιν τινα κεῖται), γεννοαναθρεμμένος (γεννημένος+ἀναθρεμμένος), μαυροῶμένος (μαυρισμένος+ῶμένος· τὸ ῶνω ἐκ τοῦ -ῖος σημαίνει γίνομαι πελιδνός), ἐγεννόςπαιρνε (ἐγέννα+ἔσπαιρνε πρὸς λ. διαλέπαρτοβουσε-γεννόςπαιρνε=εἰς κόρχας ἦτε μήτηρ καὶ ὁ πατήρ).

Ῥήματα σύνθετα ἐκ προθέσεως.

Ἐν συνθέσει μετὰ ῥημάτων συνηθέστεραι εἶναι αἱ προθέσεις παρὰ, ματὰ (περὶ τῆς γενέσεως αὐτῆς καὶ τῆς ἐπιρρηματικῆς σημασίας βλέπε Μ.Ν.Ε. τόμ. Α' σελ. 235), ξανά, ξε, σπανιώτεροι αἱ προθέσεις πρὸς, ἐπί, ἀντί, ὑπό, διά, ἐν, ὑπέρ. Ἐκ τῶν προθέσεων ἄρα τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς μόνη ἢ εἰς οὐδόλως ἀπαντᾷ ἐν συνθέτῳ ῥήματι, εἴτε ἀρχαιοτέρῳ διασωθέντι εἴτε νεωτερικώτερον πλασθέντι.

Ἡ γνωστὴ σημασία τῆς παρὰ νὰ σημαίνει ὑπερβολὴν καὶ ὑπερ-βασιν τοῦ προσήκοντος μέτρου διατηρεῖται ἐν τοῖς ἐπομένοις ῥήμασι· παραβάνω (τὸ ῥῆμα τοῦτο καὶ τὸ κατωτέρω παραμετράω ἔχουσι καὶ ἄλλην σημασίαν, διότι τὸ μὲν πρῶτον σημαίνει ἀμιλλῶμαι δρόμῳ οἷον· ἐκεῖνοι οἱ δύο παραβάνουνε στὸ τρεχάκι—ἔλα νὰ παραβάλουμε, τὸ δὲ δεύτερον κακῶς μετράω· οἷον ὁ μαγαζιάτῳρας παραμετράει=κακομετράει· καὶ τὸ παρακούω δὲ παραπλησίαν ἔννοιαν ἔχει, διότι σημαίνει ἀκούω ἄλλ' ἀντ' ἄλλων), παραβράζω, παραβωδάω καὶ παραβώνω (τὸ ἀπλοῦν ἀβωδάω καὶ ἀβώνω· τοῦτο δὲ κατὰ γνωστούς νόμους, οὓς ἀνέπτυξεν ὁ κ. Χατζιδάκις, ἐκ τοῦ ἀπωθῶ)-γίνομαι, -γιομίζω καὶ -γιομίζω, -γουρουνίζω, -γράφω, -δέρνω, -δίνω (τὸ ῥῆμα τοῦτο πλὴν τῆς σημασίας τοῦ ἄγαν, λίαν δίδω σημαίνει ὅ,τι καὶ τὸ καταρειῶμαι, βλαστηνιάω π.χ. μὴ μὲ θυμῶνῃς μωρέ, γιατί θὰ παραδώσω! Ποῦ νὰ παραδώσω! ἐκ τῆς φράσεως παραδίδωμι, τὸ δὲ παρὰ σημασιωτέον δ' ὅτι λέγεται καὶ μετ' ἀντικειμένου οἷον· νὰ παραδώσω τὰ βατέρρα μου καὶ τὴ μάνα

μου!), - δουλεύω, - κάθομαι, - καίω, - κάνω, - κλέβω, - κορδώνομαι, - μετρώ, - μιλώ, - ξεβουρίζω (τοῦτο σημαίνει ποιῶ τινα ἀμελεῖν τῶν ἑαυτοῦ ἔργων καὶ ἀνειμένως διάγειν ἔχει β' συνθετικόντὸ ἀλλαχοῦ ἀπαντῶν ζβουρίζου καὶ ζβορίζω=λέγω, ὅπερ ἀνάγει ὁ G. Meyer εἰς τὸ σερβικὸν *sbor* = σύνδοξ, λόγος καὶ τὸ *sboriti* = λέγειν καὶ τὸ βουλγαρικὸν *sbor* σημασιώτεον δ' ὅμως ὅτι καὶ ἐν τῇ ῥωσικῇ ὑπάρχει ἡ λέξις *'sbor* = σύνδοξ κ.τ.λ.), - ξεκωλιάζω, - ξηλώνω, - παίρνω, - παχαίνω, - πίνω, - ρεσεύω (τὸ ἀπλοῦν ῥεσεύω ἔλαβε τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ οὐσ. αἶρεσι αἶρεσε· παρὰ τὸ οὐσ. δηλαδὴ αἶρεσι ληφθέν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἴσον πρὸς τὸ οὐσ. κακία νομισθὲν ἐπλάσθη ὁ ἀόριστος αἰρέσεψα ἐκ φράσεων οἷα ἦδε· τὸ παιδὶ ἀπόχτησε αἶρεσε· τὸ παιδὶ αἰρέσεψε· ἔπειτα δέ, ἐπειδὴ τὸ ἐν ἀρχῇ αἰ- (e) ἰθεωρήθη αὐξήσις, ἐπλάσθη ἐνιστώς ῥεσεύω ἄνευ τοῦ e. Λέγεται δὲ οὐ μόνον ἀμεταβάτως, ἀλλὰ καὶ μεταβατικῶς οἷον ῥεσεύω τὸ παιδὶ καὶ τὸ παιδὶ ῥεσεύει), - ρεδεύω=τρέχω (ὁ G. Meyer παραθέτων τὸ ἀλλαχοῦ λεγόμενον ἀρεντεύω καὶ τὸ ἀρεντᾶτος (ἐν Κεφαλληνίᾳ ῥεδᾶτος=τρεχᾶτος) ἀνάγει τὸ ῥῆμα εἰς τὸ ἀρχαῖον σλαβικὸν *riada* θηλ. τοῦ *riad*=τάξις)-συννοιάζω=ἀφανίζω τὰ ὅρια κτήματος ἐκτείνω ταῦτα ἐπὶ τὸ ἀλλότριον κτῆμα, - τρώω, - φουσκώνω, - χορταίνω, - χώνω, - ψαίνω.

Πολλάκις ἡ πρόθεσις παρὰ οὐδόλως εἶναι αἰσθητὴ καὶ τὸ σύνθετον ἔχει σημασίαν ἀπλοῦ, οἷον παραγγέρνω, παραδέρνω, παραμονεύω (τοῦτο κυρίως παρασυνθετον).

Πολυάριθμα εἶναι τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ ματὰ καὶ τοῦ ξανά, ἅτινα σημαίνουσιν αὐθις, ἐκ νέου, οἷον ματα-, ξανα-, -ακούω, -ανεβαίνω, -ματα-, ξανάρκομαι, -γυρίζω, -διαβάζω, -δίνω, -καίω, -κάνω, -κατεβαίνω, -κατουρειῶμαι, -κλαίω, -κυλάω (ὅταν τὸ ῥῆμα ἔχῃ τὴν ἔννοιαν τοῦ ὑποτρέπεσθαι τὴν νόσον λέγεται σύνθετον ἐκ τοῦ ξανά, οἷον ὁ ἄρρωστος ἐξανακύλησε, οὐδέποτε δὲ ἐματακύλησε, ἐν ᾧ ἐν τῇ συνήθει τοῦ μετακινεῖν σημασίαν λέγεται κατ' ἀμφοτέρων), -λαβαίνω (τούτου διάφορον τὸ μεταλαβαίνω=κοινωνῶ τῶν ἀχράντων μυστηρίων, ὥστε τοῦτο αἰσθητὸν ὡς ἀπλοῦν, ὥσπερ καὶ τὸ μετανοιώνω, μεταχειρίζομαι κ.τ.τ.), -λέω, -λυσμονάω, -μιλώ, ξαναμωραίνω-ομαι, ματα-, ξανα, παίρνω,

-πειράζω, -πέφτω, -περνάω, -πιθώνω, -πίνω, -πληρώνω, -ραφτώ, -ρίχτω, -ρωτάω, -σταυρώνω, -φέρνω.

Ἡ συνήθης ἐν τῇ ἀρχαίᾳ σημασίᾳ τῆς ἐκ σημαίνουσας τελείωσιν, ἐξεργασίαν, εἶναι ἐν τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ σπανιωτάτη· οὕτω π. χ. ἐν Κεφαλληνίᾳ ξεκουφαίνω=ποιῶ τινα κωφόν, ἐκκωφῶ, ἐν ᾧ ξεκουφαίνομαι=ἀνακτῶμαι τὴν ἀκοήν. Ἐν πολλοῖς δὲ τῶν μετ' αὐτοῦ συνθέτων τὸ ξε-οὐδὲν δύναται καὶ τὸ σύνθετον εἶναι αἰσθητὸν ὡς ἀπλοῦν, οἷον ξαστερώνω (ἀμετ.), ξανοίγω, ξελέχω, ξυπολυῶμαι, ξεθερματίζω, ξεχωρίζω, ξεφαιλίζω. ξετιμώνω, ξεθαρρεύω. Συνηθεστάτη εἶναι ἡ σημασία τοῦ ἔξω, τῆς ἀφαιρέσεως, ἀποβολῆς, ἀπομακρύνσεως οἷον ξεβγάνω=προαγωγεύω (ἡ μάννα ἐξέβγαλε τὴ γόρην), -βρακώνωμαι, -βρατσώνωμαι, -ζορκιάζω -γαϊνιάζομαι=ἀποβάλλω τι, -θωριάζω περὶ ἐνδύματος ἀποβάλλοντος τὴν χροάν (πρβλ. εὐτεῖνῃ ἡ γιανκέττα ἐξεθώριασε ἀπὸ τοῦ πλύσιμου), -κάνω, ξεκαρδίζομαι (πρβλ. ἐξεκαρδίστηκα στὰ γέλοια)-κουτσαίνω, μαι, -λέω=ἀθετῶ τὸν λόγον μου, -λογιάζω, -μυαλίζω, -πιρίζω (Παροιμιῶν Πολίτου Γ. 21)-πορτίζω, σαβουρώνω, -σπιτιζώ-ομαι, -σπυρίζω, σφατίζω-ομαι=ἀφαιρῶ τὸν τράχηλον, καταπονῶ τὸν τράχηλον.

Τὴν γένεσιν τοῦ ξε- ἐν τοῖς συνθέτοις ῥήμασι δύναται ὁ βουλόμενός εὑρη ἐν Μ. Ν. Ε. σελ. 31, ἐν τῇ αὐτῇ δὲ σελίδι καὶ ἐξῆς καὶ τὴν ἐξηγησιν τοῦ πῶς τὸ ξε- ἐδήλωσε τὸ ἐναντίον τῶν ἀπλῶν. Σημειώτεον δ' ὅτι ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς ἰδιώματι δὲν τίθεται τὸ ξε- μετὰ προσηγορικῶν εἰς δῆλωσιν τοῦ ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ ὀνόματος σημασιωμένη ιδιότης ἀνῆκε πρότερον τῷ ὑποκειμένῳ· δὲν λέγεται λοιπὸν παρ' ἡμῖν, ὥσπερ ἀλλαχοῦ, ξεκαλόγερος, ξεκαπετάνιος, ξεδάσκαλος. ξεμυλωνᾶς, ξεσυμπέθερος, ἀπόπαππας, οὐδὲ ἀποσυμπέθερος ὥσπερ ἐν Πάρῳ. Τὸ ξε τοῦ καθ' ἡμᾶς ξεσυμπεθερεύω ἄσχετον πρὸς τὸ ξεσυμπέθερος, ἐπλάσθη δὲ κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ ξεκάνω, ξεράφτω, ξεθερδεύω κ.λ.π.

Ἀξία παρατηρήσεως ἡ τοῦ ξε-χρήσις, καθ' ἣν τὸ ὑπ' ἄλλου λεγόμενον ἐπαναλαμβάνομεν ἀπλοῦν τε καὶ μετὰ τοῦ ξε-θέλοντες οὕτω νὰ δηλώσωμεν ὅτι ἀγανακτοῦμεν ἐπὶ τῷ λεγομένῳ καὶ δὲν ἀποδεχόμεθα αὐτὸ (πρβλ. ἐγὼ παιδάκι μου θὰ φύγω· τί μοῦ λὲς κάτσε καὶ ξεκάτσε!—Τὶ κάνει ἡ μάννα σου; Μαγερεύει!

Τὴ μαγερεύει καὶ ξεμαγερεύει· εἶναι ὥρα νὰ πάη στάλῳνι.
— *Ὡ πατέρα μου πατερούλλι μου, δὲ do ξανακάνω! Τὴ πα-
τέρα μου καὶ ξεπατέρα μου! 'Εγὼ θὰ σὲ σκοτώσω στὸ ξύλο.)

*Ὡ ἀπὸ ἐν συνθέσει μετὰ ῥημάτων σημαίνει κυρίως περάτωσιν, τελείωσιν, ἐξεργασίαν τοῦ ὑπὸ ῥήματος σημαυνομένου, ἐν τισι δ' ἐ-
πεσκιόσθη ὅλως ἢ τῆς ἀπὸ σημασίας καὶ ταῦτα αἰσθάνονται οἱ λα-
λοῦντες ὡς ἀπλᾶ, οἷον ἀποδάνω=ἐκτιπρώσκω, ἀποδένω (ἀποδε-
μένος, ἀπόδεμα), ἀπολάω (ἐκ τοῦ ἀπολύω, συνεξέδραμε πρὸς τὰ
πολλὰ εἰς-άω), ἀποζητάω, ἀποστομώνω=ποιῶ τινα μηδὲν ἔχειν
εἰπεῖν. *Ὡ δὲ τοῦ τελειοῦν σημασία εὐρηται ἐν τοῖςδε· ἀποκαϊδίζω
(πρβλ. ὅποιος μὲ στραβὸ καθήκη τὴν αὐγίτσα ἀποκαϊδίζει),
-λειτρουγάω, -ξηλώνω, -ξυλώνομαι, -σαρώνω, -τελειώνω,
-τρῶω. Σύνθετα ἐκ τῆς ἀνὰ συνήθη εἶναι τὸ ἀναβλύζω, -γλεί-
φομαι, -παίρνω=παύομαι (περὶ βροχῆς) (πρβλ. Περίμενε λιγάκι
ν' ἀναπάρη (τὸ νερό), γιατί βρέχει καὶ θὰ γένης μοςκίδι), -
πίνω (περὶ ἀγγείου ἐν ᾧ τὸ ὑπάρχον ὑγρὸν ἀπόλλυται ἐξατμιζόμε-
νον ἢ ἐκρέον), -σταλάζω, -ἀναχαίρομαι (πρβλ. Εἶδ' ὁ βλάχος
τὴ γενεά του κι' ἀναχάρηκ' ἡ καρδιά του).

*Ὡ δὲ κατὰ ἐν ἄλλοις μὲν σημαίνει λίαν, ἄγαν οἷον· καταδρο-
πιάζω -ομαι, -κομματιάζω -ομαι, -ξηλώνω -ομαι, -χρεώ-
νομαι κ.τ.λ. ἐν ἄλλοις δὲ εἶναι ἄχρους οἷον· κατακάθομαι, -πιάνω
πρβλ. καταπιάνω τὸ φόρεμα καὶ ἐκαταπιάστηκε ὁ γυῖος =
συνελήφθη), -σταλάζω -φέρνω.

*Ὡ δὲ περὶ σύνθετα εἶναι ἄλλα τε καὶ τάδε· περιγελάω,
-μένω, περιορίζομαι, -παίζω, -φρονάω.

Σύνθετα ἐκ τῆς προθέσεως συ-, συν-εἶναι τὸ συβάω (Κρῆτες
συμπαλλίζω, Μῆλιοι συβάλλω, ἄλλοι δὲ συμπαίνω Μ.Ν.Ε. Α'
σελ. 298), συβληνάζω=ὁμορός εἶμι (ἐκ τοῦ συμπληνσιάζω haplo-
logie), συδανιλίζω=ἀνακινῶ τὸ πῦρ, συμμαζώνω -ομαι, συγαί-
ομαι, συνεβάζω (Μ.Ν.Ε. Α' σελ. 30, 31), συνεπαίρνω=παρα-
σύρω, συνεπαίρνομαι=παραφέρομαι, συνεπαρμένος=ἐξημμένος,
παράφρων, συφέρνω (Μ.Ν.Ε. Α' σελ. 291) καὶ συνεφέρνω
(Μ.Ν.Ε. Α' σελ. 30, 31), (ἐν τοῖς συνθέτοις τούτοις διςσώθη τὸ
πληρέστερον ἐπαίρνω-ἐπαίρω, ἐν ᾧ ἐν τῷ ἀπλῷ παίρνω ἀπεβλήθη
τὸ ε (πρβλ. Μ.Ν.Ε. σελ. 216) ἐξαιρέσει μόνον τῶν φράσεων ἔπαρε

γέροδα βουλή καὶ παιδεμένου γινῶσι καὶ ἔπαρε καὶ κατὰ-
λαβε).

Περαινόντες τὸν περὶ τῶν συνθέτων ῥημάτων λόγον παραθέτομεν
παραδείγματα συνθέτων ἐκ τῶν λοιπῶν προθέσεων· ἀγαστρώνω
-ομαι, ἀδισκόδω, ἀδιστελώνομαι (ἀδιστυλώνομαι) καὶ ἀδριστε-
λόνομαι (βλ. 'Αθηνᾶς τόμ. ΚΔ' σελ. 29), διαβαίνω, διαλέω,
πιτιμίζω, ποτάζω=κτῶμαι (τὸ ῥῆμα τοῦτο προῆλθεν ἐκ τοῦ ὑπο-
τάσσω καὶ τοῦ ὑπόταξα. *Ἐκραξα: κράζω=ὑπόταξα: ὑπο-
τάζω, εἶτα δὲ ἀπόταξα-ἀποτάζω, ἐκ τούτου δὲ πόταξα-πο-
τάζω), προσποδιάζω (τοῦτο λέγεται περὶ πατρὸς ἢ ἀδελφοῦ ὀδη-
γοῦντος τὴν νύμφην πρὸ τοῦ ὑμεναίου παρὰ τὸν γαμβρόν), ὑπερα-
σπίζω -ομαι.

Σύνθετα παρατακτικὰ ἢ συνδευτικὰ (dvandva).

Πλὴν τῶν παρατακτικῶν συνθέτων ῥημάτων, περὶ ὧν ἐγένετο λό-
γος ἀνωτέρω, ὑπάρχουσιν ἐν τῷ ἰδιώματι, ὥσπερ καὶ παρὰ τοῖς λοι-
ποῖς τῶν Ἑλλήνων, καὶ οὐσιαστικὰ καὶ ἐπίθετα παρατακτικὰ.

Παρατακτικὰ Οὐσιαστικά.

Κατὰ μαρτυρίαν τοῦ Π. Γ. Γενναδίου ἐν Λακωνίᾳ λέγεται ἀπρι-
λομαῖς (πρβλ. Παροιμιῶν Πολίτου Γ' σελ. 220.73 «Νὰ μὴ ζηλέ-
ψης τὴ Λαμπρὴ γυναῖκα καὶ τὸν 'Απριλομάϊ φοράδα»)· τὸ σύνθετον
τοῦτο ἀπαντᾷ ἐν Κεφαλληνίᾳ (καὶ ἀλλαχοῦ) κατὰ τὸν τύπον μαϊά-
πριλο (οὐδ.)· εἶναι δ' ἐσφαλμένη ἢ πληροφορία τοῦ κ. Μπούτουρα
ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ δημοσιευθεῖσῃ πραγματείᾳ «Τὰ ὀνόματα τῶν μη-
νῶν ἐν τῇ Νεοελληνικῇ», καθ' ἣν ἐν Κεφαλληνίᾳ λέγεται δῆθεν ὁ Μα-
γιάπριλος καὶ ὁ 'Απριλομαῖς.

*Ὡ τοῦ οὐσ. γίδια καὶ τοῦ οὐσ. πρόβατα προέκυψε τὸ σύνθετον
γιδιοπρόβατα, κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον τὸ σύνθετον ποταμοθά-
λασσα ἐκ τῆς παρατάξεως τοῦ οὐσ. ποταμὸς καὶ τοῦ οὐσ. θά-
λασσα (πρβλ. ἤπιε τὴ βοταμοθάλασσα = ἔπιεν οἶνον ἴσον τῇ
ποσότητι τοῦ ποταμίου καὶ θαλασσίῳ ὕδατος, ἄρα πολύν), ὁμοίως
δ' ἐκ τῶν οὐσιαστικῶν λαάδι καὶ ξείδι τὸ παρατακτικὸν λαδόξειδο·

ἐπειδὴ δὲ παρὰ τοῖς λαλοῦσι ἐκάτερον τῶν εἰς σύνθεσιν ὑποκειμένων οὐσιαστικῶν ὑπελήφθη κύριον, ἐσχηματίσθη καὶ ἕτερος τύπος τὸ ξεινόλαδο καὶ σημαίνεται διὰ τῆς λέξεως κῶμα ἐλαίου καὶ ὄξους, δι' οὗ ἀρτύουσι πλὴν ἄλλων καὶ τὸν ἄρτον (ῥῆμα ξεινολαδιάζω). Τοιοῦτον ἔδεσμα εἶναι σήμερον συνήθης τῶν πενεστέρων τροφή, ἀλλ' ἐν ἄλλοις χρόνοις βίου ἀπλουστεύου καὶ λιτοῦ οἱ παῖδες καὶ οἱ ἔφηβοι τοιοῦτον ἔδεσμα ἐλάμβανον κατὰ τὸ δειλινόν, ὥρας δηλαδὴ τινὰς πρὸ τοῦ δείπνου.

Ἐκ τῆς συνεκφορᾶς λεμόνια - πορτογάλια καὶ νεράτζια - πορτογάλια προήλθον τὰ σύνθετα λεμονοπορτόγαλα καὶ νερατζολέμονα (ταῦτα εἶναι καὶ προσδιοριστικά), ὁμοίως ἐκ τῆς συνεκφορᾶς τοῦ σκότια - πλεμόνια τὸ σκοτοπλέμονα, τοῦ γυναιῖκες - παιδιὰ τὸ γυναικόπαιδα, τοῦ Δειλινᾶτα - Φαρακλᾶτα τὸ Δειλνοφαρακλᾶτα, τοῦ Τραυλιᾶτα - Περατᾶτα τὸ Τραυλοπερατᾶτα. Δι' ὃν λόγον λέγεται λαδόξειδο καὶ ξεινόλαδο ἀδιαφόρως, διὰ τὸν αὐτὸν λόγον λέγεται καὶ σκοτοπλέμονα καὶ πλεμονόσκοτα. Τοιαύτη ἀδιάφορος θέσις τῶν συνθετικῶν μερῶν δὲν συμβαίνει εἰς τὸ Δειλνοφαρακλᾶτα καὶ Τραυλοπερατᾶτα, διότι ἐν ἀμφοτέροις τοῖς συνθέτοις τούτοις κύριον ἐν τῇ συνειδήσει τῶν λαλούντων ὑπελήφθη τὸ α' συνθετικόν, ἐν μὲν τῷ πρώτῳ τὸ Δειλινᾶτα, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τὸ Τραυλιᾶτα. Δὲν εἶναι ἴσως περιττὸν νὰ προστεθῇ ὅτι ἡ παρ' ἀλλήλαις θέσις τῶν κωμοπόλεων (Δειλινᾶτα - Φαρακλᾶτα καὶ Τραυλιᾶτα - Περατᾶτα) παρήγαγε τοὺς λαλοῦντας εἰς δημιουργίαν τῶν συνθέτων τούτων· σημειωτέον δ' ὅτι διὰ παρατακτικῶν σημαίνονται καὶ οἱ κάτοικοι Δειλνοφαρακλᾶδες = Δειλινᾶδες καὶ Φαρακλᾶδες, Τραυλοπερατᾶδες = Τραυλιᾶδες καὶ Περατᾶδες.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω συνθέτων ἄξια μνείας νομίζω καὶ τὰ ἐπόμενα παρατακτικά, τῶν ὁποίων σαφὴς εἶναι ἥτε γένεσις καὶ ἡ σημασία· ἀβελοχώραφα (ἀβέλια καὶ χωράφια), ἀδρόγενο (ὁ ἄδρας καὶ ἡ γυναικα), ἀδερφοξάδερφα (ἀδέρφια καὶ ξαδέρφια), ἀγιναροκούκια (ἀγινάρες καὶ κουκιά), ἀνεμόδροχο καὶ ἀνεμοδρόχι (ἄνεμος καὶ βροχή), ἀρνοκάτσικα (ἀρνιά καὶ κατσίκια), τὸ ἀσπροκόκκινο δισκος κυθείας ὠνομασμένος οὕτω ἀπὸ τοῦ γρώματος τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἐξωγραφημένων τριγώνων (ἄσπρο - κόκκινο),

ἀστραπόδροδα (ἀστραπὴς καὶ βροδές), βαρουτόσκαγα (βαροῦτι καὶ σκάγια), βεροδαχτύλιδα (βέρες καὶ δαχτυλίδια), βοῖδοδούβαλα (βοῖδια καὶ βουβάλια), μαννοθυγατέρα (μάννα καὶ θυγατέρα), μαχαιροπέρουνα καὶ περουνομάχαιρα (μαχαιρία καὶ περούνια), Νικολοδάρβαρα (πρβλ. Πικρομιῶν Α' σελ. 238), νυθοπεθερά (νύφη καὶ πεθερά) (μεσ' στὸ μεσημέρι μᾶς ἤρτανε καὶ οἱ δύο, νυθοπεθερά· = ἦτε νύμφη καὶ ἡ πενθερά· νυθοπεθερά καθοῦναι στὸ ἴδιο σπίτι καὶ ὅλη μέρα τρώουσαι = ἡ νύμφη καὶ ἡ πενθερά συνοικοῦσι καὶ ἐρίζουσι ἀλλήλαις)· παιδόσκυλα (παιδιὰ καὶ σκυλιά) ('Εγὼ δὲν ἔχω τὰ παιδόσκυλά μου), πορτοπαρέθυρα (πόρτες καὶ παρεθύρια), σεσ-κλοσέλινα (σέσκλα καὶ σέλινα), σημεραῦριο (τὸ) (σήμερα καὶ αὔριο) (μὲ τὸ σημεραῦριο δὲ θὰ κάμουμε δουλειά), σταυρομάναλα (σταυρὸς καὶ μανάλια), Σαββατοκύριακο (Σαββάτο καὶ Κυριακή), Τετραδοπαράσκευο (Τετράδην καὶ Παρασκευή).

Παρατακτικὰ ἐπίθετα.

Τὸ ἐπίθετον νεκρός, σημαῖνον ἐν τῷ ἰδιώματι τὸν ἐστερημένον ἄλατος, τὸν ἀνούσιον, συνετέθη πρὸς τὸ ταυτόσημον ἀνάλατος καὶ ἐπλάσθη τὸ σύνθετον νεκρανάλατος (νεκρός - ἀνάλατος), ὁμοίως τὸ κίτρινος καὶ πράσινος ἔδωκαν τὸ κιτρινοπράσινος, τὸ ἀρσενικός καὶ θηλυκός τὸ ἀρσενικοθήλυκος (πρβλ. τάρχαιον ἀρρενόθηλυς), τὸ γλυκὺς καὶ ξεινὸς τὸ γλυκοξεινός, τὸ ἄσπρος καὶ κόκκινος τὸ ἀσπροκόκκινος, τὸ καθαρὸς καὶ μελαχροινὸς τὸ καθαρομελάχροινος, τὸ μόνος καὶ ἀκριβὸς τὸ μονάκριβος, τὸ χοδρὸς καὶ νόστιμος τὸ χοδρονόστιμος, τὸ σγουρὸς καὶ ξανθὸς τὸ σγουροξανθός, τὸ κουρλὸς (= τρελλός) καὶ φασασμένος τὸ κουρλοφασασμένος, τὸ μαῦρος = δυστυχὴς καὶ τὸ κακομοίρης ἔδωκαν τὸ μαυροκακομοίρης, τὸ παλαβὸς καὶ ἐξυπνός ἔδωκαν τὸ παλαβοῦξυπνός, καὶ τὸ μαῦρος καὶ κίτρινος τὸ μαυροκίτρινος.

ὑπό τινος ἀρτοποιοῦ κατεσκευάσθη ποτὲ ἄρτος, ὅστις οὔτε δευτέρας ποιότητος ἦτο οὔτε τρίτης, ἐπωλεῖτο δὲ εἰς τιμὴν μεταξὺ τῆς τιμῆς τοῦ δευτέρας ποιότητος καὶ τῆς τιμῆς τοῦ τρίτης ποιότητος

ἄρτου, ἐπειδὴ δὲ τὸν μὲν πρῶτης ποιότητος ἄρτον λέγομεν ἡμεῖς ψωμὶ πρῶτο, τὸν τῆς δευτέρας ψωμὶ δεύτερο, τὸν τῆς τρίτης ψωμὶ τρίτο, ὁ οὕτω κατασκευασθεὶς ἄρτος ὠνομάσθη ὑπὸ τοῦ κατασκευαστοῦ ψωμὶ δευτερότрито, ἄρτος δὴλον ὅτι οὔτε δευτέρας ποιότητος οὔτε τρίτης, ἐπειδὴ δὲ ὑπ' ἄλλων ἔτι καὶ νῦν τοιοῦτος κατασκευάζεται ἄρτος, ἡ λέξις εἰσαχθεῖσα ἐπεκράτησε. Ὅπως δὲ τὸ πρῶτο, δεύτερο, τρίτο προκειμένου περὶ ἄρτου οὐσιαστικοποιήθησαν. οὕτω καὶ τὸ δευτερότрито (πρβλ. δόσε μου δύο πρῶτα καὶ ἓνα δευτερότрито. Εὐτεῖνοι τρῶνε δευτερότрито).

Ἐπιρρηματικὴν ἔννοιαν ἔχει τὸ συνδετικὸν σύνθετον σκαῖτο-σκάλλι (τῇ δουλειᾷ τῇ γάνουνε σκαῖτοσκάλλι=ἐργάζονται τὸ ἔργον ἐπιπολαίως). Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ ἀγρὸς σκάπτεται καὶ μετὰ τινὰ χρόνον σκαλλίζεται, πολλάκις ὁμως ἀναγκάζονται οἱ γεωργοὶ καὶ τὰς δύο ταύτας ἐργασίας συγχρόνως νὰ κάμωσι, νὰ σκάψωσι καὶ νὰ σκαλλίσωσι· ἐντεῦθεν ἡ ἔννοια τῆς ἀνωμάλου ἐργασίας, τῆς ἐπιπολαίας.

Τονισμὸς τῶν συνδετικῶν οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

Περὶ τοῦ τονισμοῦ τῶν συνθέτων τούτων παρατηροῦμεν ὅτι ὁ τόνος τοῦ β' συνθετικοῦ ἢ τηρεῖται, οἷον μαννοθυγατέρα, νυθοπεθερά, παππαδοκαλογέροι, σεσκλοσέλινα, κουρλοφάδασμένος, μαυροκακομοίρης, νεκρανάλατος, χοδρονόστιμος ἢ ἀναβιβάζεται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν οἷον ἀδερφοξάδερφα, ἀνεμόβροχο (ἀλλὰ καὶ ἀνεμοβρόχι μετ' ἀναβιβασμοῦ τοῦ τόνου), δευτερότрито, μαχαιροπέρουνα, σταυρομάναλα, τετραδοπαράσκευο, γλυκόξεινος, σγουρόξανθος.

Σύνθετα ἐκ διπλασιασμοῦ.

Εἰς τὴν τάξιν τῶν συνδετικῶν συνθέτων δυνάμεθα νὰ περιλάβωμεν καὶ πάντα ἐκεῖνα τὰ σύνθετα, ὅσα προήλθον ἐκ διπλασιασμοῦ τῆς αὐτῆς λέξεως ἢ τῆς ἀντιθέτου ἔννοιαν ἔχουσιν. Γράψε-γράψε, δόσε-δόσε, κόψε-κόψε, κυτάξου-κυτάξου, λιμάρησε-λιμάρησε, μίλησε-μίλησε, ξεφύλλισε-ξεφύλλισε, ξήλωνε-ξήλωνε,

παῖξε-παῖξε, πρεβάτνησε-πρεβάτνησε, τραύα-τραύα, τριῖψε-τριῖψε, φάε-φάε, φόρτωσε-φόρτωσε, φτυσε-φτυσε κ.ἄ.π. ἀνέδα-κατέδα, ἀγάλια-ἀγάλια καὶ ἀγάλι-ἀγάλι, ἀνοίγω-κλειῶ, ἀνοίξε-κλειῖσε, ἀπάνου-κάτου, βαίνω-βγαίνω, γράψε-σβῆσε, δεμάτι-δεμάτι, ἔβα-ἔβγα, κάτσε-σῆκω, κούτσι-κούτσι (ἐπίρρημα, ἀλλὰ καὶ οὐσιαστικὸν τὸ κούτσι-κούτσι, ἀναπήδησις ἐπὶ τοῦ ἐνὸς τῶν ποδῶν, τοῦ ἐτέρου μένοντος μετεώρου· πρβλ. πολὺ σ' ἀρέσει τὸ κούτσι-κούτσι), νύχτα-νύχτα, πάω-ἐρχομαι, πέφτω-σηκώνομαι, ράψε-ξήλωσε, πρωῖ-πρωῖ, ρόγα-ρόγα, σύρε-ἔλα, τσαβὶ-τσαβί, φασούλι-φασούλι, φόρτωσε-ξεφόρτωσε, χεῖρου-χειρότερος-η-ο καὶ χεῖρου-χειρότερα.

Καθ' ὅλου τὰ οὕτω συντιθέμενα εἶναι προστακτικά, τὸ δ' ὅλον εἶναι αἰσθητὸν τοῖς λαλοῦσιν ὡς ἐπίρρημα, προσλαβὸν δ' εἶτα τὸ ἄρθρον οὐσιαστικοποιήθη ὡς γίνεται δὴλον ἐκ τῶν ἐπομένων φράσεων, τὰς ὁποίας παραδείγματος χάριν παρατιθέμεθα.

Γράψε-γράψε ἐχάλασε ἡ πέννα — πρεβάτνησε-πρεβάτνησε ἐκουράστηκα — φόρτωσε-φόρτωσε ἐκάτσαμε τὸ γάϊδαρο — μὲ τὸ πρεβάτνησε-πρεβάτνησε ἔσκασα — γάμνησε-γάμνησε ἐβγήκε ἡ γλῶσσά του — θὰ ἀφήσετε τὸ ἀνέδα-κατέδα ποῦ ἐπιάσετε; θὰ παύσατε ὅ,τι ἤρχισατε νὰ κάμνετε, νὰ ἀνεβαίνετε καὶ νὰ κατεβαίνετε; — σήμερα δὲ μᾶς πάει ἡσυχία, ἔχουμε ἀνοίξε-κλειῖσε — μὲ τὸ μίλησε-μίλησε δὲν ἀποσταίνει ἡ γλῶσσά του — μὲ τὸ φάε-φάε θὰ σκάσετε — φαι ποῦ πάει μᾶσσα-φτυσε δὲν εἶναι φαι — κυτάξου-κυτάξου στὸ γαθρέφτη ἐξεσφαίστηκε — ξήλωνε-ξήλωνε θὰ δο χαλάσης τὸ σκουτί

Σύνθετα οὐσιαστικά.

Τῶν συνθέτων οὐσιαστικῶν τὸ α' συνθετικὸν μέρος δύναται νὰ εἶναι 1) οὐσιαστικόν, 2) ἐπίθετον, 3) οὐσιαστικὸν τιθέμενον ἀντὶ ἐπιθέτου, 4) ῥηματικὴ ἔννοια καὶ 5) ἄκλιτον μέρος λόγου.

Σύνθετα οὐσιαστικά, ὧν τὸ α' συνθετικὸν οὐσιαστικόν.

Ἡ περικνημὶς λέγεται ἐν Κεφαλληνίᾳ σκαρτσούνι, γυνὴ δὲ τὰς κεφαλαίων τῶν κατασκευῶν περικνημίδων εἰς ἀγρότιδας

ἀναθέτουσα, εἴτα δὲ τὰς οὕτω κατὰ παραγγελίαν κατασκευασθείσας περικνημίδας πωλοῦσα λέγεται σκαρτσουνολοῖστρα. Προφανές ὅτι τὸ ὄλον ἀνάλογον ἔχει τὸ μοιρολοῖστρα καὶ ἡ δημιουργία αὐτοῦ προϋποτίθησι τὸ σύστημα τῶν ἀρσενικῶν εἰς-λόγος εἶναι ἀρκιδολόγος=ἐσώθρακον, βελινολόγος=θήκη βελονῶν, κοκκολόγος=ὁ συλλέγων κόκκους καὶ μάλιστα τὸν καρπὸν τῆς ἐλαίας, κρεμμυδολόγος=ἐντομον τρώγον τὰς ῥίζας τῶν κρομμύων (προσκουρίς), σκαρικολόγος, (οὕτως ἐκαλεῖτο ὁ δρομεὺς ὁ φέρων τὴν ἀγγελίαν τῆς ἀφίξεώς τινος εἰς τοὺς οἰκείους αὐτοῦ καὶ ἀμειβόμενος διὰ τοῦτο· Σκαρίκια=συχαρίκια), συκολόγος-συκολοῖ=πτηνόν, τρισινολόγος=ὁ ἀλλαχοῦ κουβαρᾶς (ἡ λεξίς ἐκ τοῦ *teresio, teresine*=νόμισμα, κέρμα). Ψυλλολόγος=χιτῶν τὴν νύκτα φορούμενος (τὸ νυχτικό), θερμολοῖ=μικρὸν πῆλινον ἀγγεῖον πρὸς ἐναπόθεσιν φαγητοῦ νηπίων.

Τὸ ξεψυχάω εἶναι καὶ μεταβατ. καὶ ἀμετ. Ἐκ τούτου παρήχθη τὸ ξεψυχῆστρα καὶ κατὰ πληθ. ξεψυχῆστρες· οὕτω καλοῦμεν τὰς γυναῖκας ἐκεῖνας ὅσαι προσερχόμεναι εἰς οἰκίαν ἵνα συλλυπηθῶσιν ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τινὸς τῶν τοῦ οἴκου ἐπὶ πολὺ ἐκεῖ διατρίβουσι καὶ διὰ τῶν συχνῶν αὐτῶν ἐρωτήσεων περὶ τοῦ νεκροῦ καὶ τῶν κατ' αὐτὸν καθίστανται ὀχληραὶ εἰς τοὺς οἰκείους τοῦ θανόντος.

Εὐλοδζίπουννο εἶναι ξύλον διάτρητον μέχρι τινός, ἐν ᾧ ἐμβάλλεται βελόνη πρὸς πλοκὴν περικνημίδων· ὠνομάσθη δ' οὕτω, διότι προσαρμόζεται εἰς τὴν ὀσφύν, ἔνθα τὰ ἄκρα ἐπενδύτου γυναικείου περιβάλλοντος τὸν κορμὸν μέχρι τῆς ὀσφύος (τὸ ξύλο τοῦ δζιπουνιοῦ). Αὐτὸ τοῦτο καλεῖται καὶ σκαρτσουνόξυλο.

Συνήθεις εἶναι αἱ ἀραί σκατὰ στὴν βψυχὴ του, της, κ.λ.π. καὶ γαμῶ τὸ Χριστό του, της, κ.λ.π. ἐκ τῶν φράσεων τούτων ἐπλάσθησαν τὰ σύνθετα σκατόψυχος καὶ γαμόχριστος.

Κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Βαίων πλέκουσιν οἱ ἱερεῖς δέσμην κλάδων φοίνικος, τὴν ὁποίαν κοσμοῦσι διὰ εἰκονίσματος ἐκ χάρτου καὶ διδουσιν εἰς τοὺς ἐπισήμους ξένους τιμῆς ἕνεκεν. Ἡ δέσμη λέγεται βαγιοφώρα, τῆς λέξεως δ' ἡ σύνθεσις σαφής.

Μόνοι τῶν τεχνιτῶν οἱ ὑποδηματοποιοὶ τὴν δευτέραν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος δὲν ἐργάζονται· ἐντεῦθεν τὰ ἀγαροδευτέρα εἶναι ἡ δευτέρα ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος, ἡ ὁρισμένη εἰς ἀργίαν αὐτῶν.

Ἡ πρόληψις ὅτι οἱ νεκροὶ ἰδίᾳ τῶν φθισικῶν ἐκχέουσι φθεῖρας καὶ οὗτοι μένουσιν ἐν τῷ πτώματι, ἂν μὴ ἡ σαβανώστρα κύπτουσα παρὰ τὸ οὖς τοῦ νεκροῦ εἴπῃ ὠρισμένον ξόρκι ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ συνθέτου ψειροβοῦκι.

Προσάναμμα εἶναι τὰ ξηρὰ ξυλάρια ἢ ἄχυρα, τὰ πρῶτα καιόμενα καὶ ἀναγκαῖα πρὸς παρασκευὴν πυρᾶς.

Ἐκ τοῦ κατωτέρω πίνακος συνθέτων οὐσιαστικῶν με' α' συνθ. ὄνομα, ὧν τινὰ πανελλήνια, θὰ καταδειχθῇ ὁ πλοῦτος αὐτῶν καὶ ἡ ποικιλία ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς ἰδιώματι.

ἀβελόβεργα

ἀβελόφυλλο

ἀγιογδύτης (πρβλ. ΜΝΕ Α' σελ. 419)

ἀδερφομοῖρι (πρβλ. τὸ σπῖτι ἦτανε ἀδερφομοῖρι καὶ τὸ χωρίσανε=ἡ οἰκία ἀνῆκε εἰς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ ἐγένετο διανομὴ αὐτῆς)

ἀδερφοφάος=ὁ ἀδικῶν τὸν ἀδελφόν

ἀδερόλυσσα (καὶ λυσσεδερία)

ἀδραγαθίες (αἰσθητὸν ὡς ἀπλοῦν)

ἀδρογενοχωρίστρα=γυνήϊκανὴ νὰ διαζεύξῃ ἀνδρόγυνον, εἴτα δ' ἀπλῶς γύναιον

ἀδρογυναῖκα

ἀδρόσταμα=ἀνάστημα ἀνδρὸς

ἀγαθότοπος

ἀγιναρόκηπος

ἀγουρόφλουδα

ἀθεμονοτόπι (τὸ μέρος τοῦ ἀ-

πλοῦτος πρὸς τὴν ἐξουσίαν)

ἀπλοῦς=ἰδὲς παραφύλακτον

ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

μασθὲν οὕτω ἀπὸ τοῦ σχήματος τῶν ῥαγῶν)

ἀλατόπετρα=λίθος εὐκόλως τριβόμενος, ὅμοιος τῷ ὀρυκτῷ ἁλατι, περὶ τοῦ ὁποίου πιστεύεται ὅτι μεταβαλλόμενος εἰς κόβιν καὶ ῥοφώμενος θεραπεύει τὴν συνάγχιν.

ἀλετροπόδα=οἱ ἐξ ἀστέρες τοῦ Ὡρίωνος, οἱ ὁμοιάζοντες πρὸς ἀλετροποδὶ· οὕτω δὲ καλεῖται ἡ πτέρνα τοῦ ἀρότρου, ἡ γύη, τὸ μέρος τοῦ ἀρότρου εἰς τὸ ὁποῖον ἐφαρμόζεται τὸ ὕνιον.

ἀλογόμυγα

ἀλογόμυλος

ἀλογοπέτσι

ἀλογοτενέδες (ὁ, οἱ)=ὁ διευθύνων τοὺς ἵππους ἀλωνίζοντας

ἀμυγδαλόλαδο

ἀνεμογάρτης

ἀνεμοδούρι=πᾶν ὅ,τι ὑπὸ τοῦ ἀνέμου πλήσσεται

ἀνεμομαζώματα (ἐν τῇ φράσει

ἀνεμομαζώματα διαλοσκορ-

πίσματα)
 άνεμορούφουλας
 άνεμότρατα=δίκτυον μέγα άλι-
 ευτικόν συρόμενον υπό δύο ιστιο-
 φόρων πλοίων παρ' άλληλα
 πλεόντων.
 άνθόνερο
 άρκοδολόϊ=όμιλος εύπατριδών
 άρνιθόκωλος=νόσημα του προ-
 σώπου όνομασθέν ούτω από του
 σχήματος των πληγών.
 άρνοπόκι=άμνου έρια.
 άσβεστόχωμα=χώμα έχον χρω-
 μα άσβέστου
 άσκινοκάρα=ό λοβός του σχίνου
 άστροπελέκι
 άχεροκαίλα=χι πυραι αι καιό-
 μεναι την έσπέραν της παραμο-
 νής της έορτής του 'Αγίου 'Ιω-
 άννου (23 'Ιουνίου).
 άχεροκάλυθο
 άχερόσπιτο
 αύγότσουφλο=τό κέλυφος ώου.
 βασιλάνθρωπος
 βασιλογυναϊκα
 βασιλόκωλος
 βασιλόμουνος
 βασιλόσπιτο
 βατόβουρο
 βελονότρυπα
 βεργοκάλαθο
 βικόλος (και βουκόλος)
 βολυμόπεννα (βολύμι=μόλυ-
 βδος).
 βουρκολόγος (και κοπρολό-

γος=τόπος ένθα σωρεύεται κό-
 προς).
 βρακοζώνι (και βρακοζώνα).
 βραχόπετρα=λίθος εύκόλως τρι-
 βόμενος.
 βρονδοθέρι (Mercurialis an-
 nua).
 βροχόνερο=τό ύέτιον ύδωρ
 βωγδομμάτι (είδος σταφυλής)
 βαρτσαμόλαδο
 γαιδουροδέσιμο
 γαιδουροκκλησιά = ιεροτελε-
 στία μακρόν διαρκούσα χρόνον
 γαιδουροκουδέδα=λόγος περι
 ὄνων
 γαιδουροκόφινο
 — κυλίστρα (τοπων.)
 — λάτης
 — πάτημα (τοπων.)
 — φάσμα
 — φόρτι
 — φόρτωμα
 γαλισσαύγουλο (τό αύγὸ τσῆ
 γάλισσας)
 γεροδάλαφο=γέρων κακός
 γεροδοκόριτσο
 — παλλήκαρο
 γεροδόπιασμα=τέκνον γεννηθέν
 των γονέων και του πατρός ιδία
 προβεβηκότων την ηλικίαν
 γεροδόχτικο=ή έκτική νόσος
 των γερόντων
 τσῆ Γονατοκκλησιᾶς-τῆ Γο-
 νατοπροσκύνησις = ή έορτή
 τῆς Πεντηκοστῆς.

γυρουνάπιδο
 γυρουνότριχα
 γυναικοδουλειές
 — καυγᾶς
 γυρολόγος
 γυφτοχώρι
 γαρδιοφύλι
 δεδρολίβαο
 δειαφοκέρι (άλλαχού καιαφο-
 κέρι)
 διαβατόρουγα (διαβάτης-ρόυ-
 γα)=όδὸς παρὰ την άμαξιτόν
 συντομωτέρα ταύτης).
 διαολογύναικο
 — δουλειά
 — ξεδούλιο
 — σπορά
 δισκοπότηρο
 Διχαλαύλακα (τοπων.)
 δροσοτόπι=τόπος ύγρός
 dζογογυναϊκα = γυνή εύσωμος
 και ώραία (α' συνθετικόν τό dζό-
 για=χαρά).
 θαλασσομάχος=ή κραία ή προ-
 έχουσα της πώρας.
 θεογνωσία (πρβλ. έbῆκες σὲ
 θεογνωσία=ίσυνετίσθης).
 θερμοζάχαρι=έκχειλισμα ζακ-
 χάρως έν ύδατι ζέοντι (θερ-
 μὸς=τό ζέον ύδωρ).
 καθολόζουμο (κάθολε ή πράμψη)
 kabavapόσκoiuo
 kadnλόkouua
 kaλaμókouua
 kaλaμókouua
 κάλαμοπόδαρο=τό καλάμι του
 ποδαριού.
 kaμapολόγος (δι' άνομοίωσιν έκ
 του kaλaμapολόγος).
 kapwvόζouuo
 kapabόpauo
 kapabόσkouuo
 kapabόσkulo(ς)
 kapδouuoσάkku
 katoupoKáuaTo
 katoukouuouούxu=έκτομίας έ-
 ριφος.
 katwφλόποrho
 kepaτόπiaσua = γόνος νόθος γυ-
 ναικός έν νομίμῳ γάμῳ.
 kepaToxwpu
 kepoδoσιᾶ=ποσότης κηροῦ άναγ-
 καία πρὸς ιεροτελεστίαν, μάλι-
 στα νεκρικῆς πομπῆς.
 keφaλoKόλoua (τᾶ)=κιονόκρανα
 kitpóuepo
 κλειδοκάτορας=κλειδοῦχος (τό
 ρ έξέπese δι' άνομοίωσιν)
 κλειδωνότρυπα
 κλεφτόγερως
 κλεφτόπαππας
 κλιματόφυλλο
 koβóδeuα
 koKKopeβuθo — koKKopeβuθiᾶ
 (Pistacia terebinthus L) —
 koloKuθάπιδο.
 koloKuθoKopφάδeς
 koloKuθόσποpoς
 koπeλλoλόϊ=όμιλος kopacίδwv
 kopakóβnxaς

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ-
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

κοσκινοτρύπι (τὸν ἐκάμανε
κοσκινοτρύπι = διέτρησαν αὐ-
τὸν μὲ πολλὰς σφαίρας).
κοιτοφῶλος = ὁ ἐρευνῶν τοὺς ὀ-
νιθῶνας
κουρλοκέλλι (τὸ κελλὶ τοῦ τρελ-
λοῦ)
κουτσαύτης - μύτης, - δόδης, -
χέρης, - πόδης (τῶν δύο πρῶ-
των τὸ θηλ. εἰς - ο ἢ κουτσαῦτο,
ἢ κουτσομύτο, τῶν λοιπῶν εἰς
-α ἢ κουτσοδόδα κ.λ.π.
κοφισόπιττα (κοφίσι εἶναι ὁ πα-
στὸς ἰχθὺς ὁ ὑπὸ τῶν ἄλλων
Ἑλλήνων, ὅπου εἶναι γνωστός,
λεγόμενος στοκοφίσι ἀγγλιστὶ
stockfish).
κρασάσκι
κρασοκολόκυθο
κρεατόπιττα καὶ κριατόπιττα
κρεβδατόστρωσι (ἡ)
κρεβδατοστρώσι (τὸ)
κρισαρόξυλο
κυπαρισσόφυλλο
κωλομήρι
κωλοσφῶγι
λαβροκουλλούρα
λαδάσκι
λαδοβογιά
λαδοζούμι
λαιοδέτης (ὁ)
λαιοδέτι (τὸ)
λαιοκόκκι = ἐλαιοπυρὴν
λαιοφύλλο
λακκοφούρνι = ὁπὴ τετράγωνος

τοῦ κλιθάνου ὑποδεχομένη τὴν
τέφραν.
λεβαντόνερο (νερὸ τσῆ λε-
βάντας)
λεβιθόχορτο (λεβίθα = ἔλμινες)
Λινοβρόχια (τοπων.) καὶ λينو-
βρόχι = ὁ τόπος ἐνθα τὸ λίνον
ἀποτίθεται ἵνα σαπῇ.
λιτρουβειὸ
λογοδιάρροια (Κατὰ μαρτυρίαν
τοῦ κ. Χατζιδάκι ἤδη παρ' Ἀ-
θηναίῳ)
λογοφῶρος = ξυλοκόπος
λυχνόλαδο
μαγιόλαδο = ἔλαιον ἀγρίων ἀν-
θέων, δι' οὗ ἐπαλείφουσι πληγὰς,
ἐντομὰς κ.τ.λ.
μανικοπουνκάμισο
μαργαριταρόριζα
μαρκοβέλονο = (βερόνη κεντή-
ματος)
μαρκοπάνι (ὑφασμα πρὸς κέν-
τησιν)
Μαστραλέξιν - Μαστροδιονύ-
σις - Μαστροφῶτις κ.τ.δ. (Διὰ
τῶν συνθέτων τούτων ὀνομάζον-
ται πρόσωπα τεχνιτῶν, ὧν τὰ
βαπτιστικά ὀνόματα εἶναι Ἀ-
λέξιν, Διονύσις, Φῶτις κ.τ.δ.
Μαστραλέξιν, Μαστροδιονύ-
σις κ.τ.τ. δύναται ἔτι νὰ ση-
μαίνει δεινὸς τις Ἀλέξιν, δει-
νὸς τις Διονύσις κ.τ.δ.).
ματόφρουδο καὶ φρυδόμματο
φρύδι = ἡ ὄφρυς

μαχαιροβιγάρτης
μελισσόχορτο (πρβλ. Ἐπιστημ.
Ἐπετηρ. 1907-1908 σελ. 404)
μελισσοουργὸς (πτηνὸν)
μελόσυκο
μεροδοῦλι
μεροκάματο = ἡ ἐργασία μιᾶς
ἡμέρας καὶ τὸ ἡμερομίσθιον.
μυλάπιδο = ἄπιον τὴν γεῦσιν μή-
λου ἔχον.
μυλοροδάκινο
μιστοκούλλουρο καὶ μιστό-
πιττα (ἐν ᾧ μοῦστος)
μιξομάδηλο
μιτριόποδας (μὴ ἐκ τοῦ βο-
τρώπουρος;)
μολόπονος (ἴσως κατ' ἀφομοίω-
σιν ἐκ τοῦ μελόπονος - μέλος
πόνος)
μουσταλευρεὰ
μυιγοκάθωμα
μυιγόσκατο
μυιγόχεσμα
μυλαύλακο
νερατζάνθι - α
νεροκουβαλητῆς καὶ νεροκου-
βαλιᾶς
νεροκράτης = δεξαμενὴ ὕδατος
χρησίμου πρὸς ὑδρευσιν κήπου.
νερόκρασο (κρασὶ νερωμένο)
νερόμυλος
νερολαδιὰ = κηλὶς
νεροποδὴ
νεροποδὴ καὶ νεροποδὴ (ὅπου εἰς
τὴν πόδα καὶ τὴν πόδα ὑδρευσιν
κ.τ.δ.)
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

βροχῶν.
νερόφειδο (πρβλ. Χατζιδάκι -
Κρουμβάχερ σελ. 409)
νεροχελώνα
νευρόπονος
νυστοτράγουδο (τραγοῦδι ποῦ
κάνει νύστα)
νυχτόβασμα = ῥεῦμα ἀέρος ἀπό-
γειον πνέον τὴν νύκτα.
νυχτοκόπος = ὁ πλανήτης Ζεὺς.
νυχτοκόρακας = ἐρωδιὸς ὁ ἀστε-
ρίας.
νυχτολούλουδο (κατὰ τὸν κ.
Τσετσελὴν ἐν Ἐπιστημ. Ἐπετηρ.
1907 - 1908 σελ. 481 ἡ νυκτο-
καλλίς).
νυχτόπιασμα = παῖς οὗ ἡ σύλ-
ληψις ἐγένετο νυκτός.
νυχτοπουνέντες (πουνέντες
τσῆ νυχτός)
ξόδεργα (ἰξόδεργα)
ξυλοκρέβδατο
ξυλοχάλασι
ξυλοφάος
παιδιαροκαμώματα
παππαδάθρωπος = ὁ ἱερεῦσιν
ὀμιλῶν
παππαδοπαῖδι = ὁ υἱὸς ἱερέως ἢ
παῖς ὑπηρέτων ἱερεί.
παππαδόνηφν (ἡ νύφη τοῦ
παππᾶ)
πατουσόδρομος = ἡ πεζὴ δια-
νυθεῖσα ὁδός.
πεπονόφλουδα
περδικοπάνι = τεμάχιον ὑφά-

σματος ἐρυθροῦ, δι' οὐ ἀγρεύοντες σπεδον.
 τοὺς πέρδικας καλύπτουσι κλω- πρικαδοβλάσταρα
 βόν. πρινοκόκκος
 πεταλοκάρφι πυροστιὰ=ὁ τρίπους ἐφ' οὗ ὁ
 πετροκάλαθο λείβης (ἴσως παρὰ τὸ πυρώνω,
 πετροκόριθο (εἶδος σταφυλῆς διότι τὸ ἀρχαῖον παρεστία).
 τραχείας) ῥαδικοβλάσταρα
 πετροκότσυφας (τὰ περὶ τῆς ῥαπανοβλάσταρα
 παραγωγῆς τοῦ κότσυφας καὶ ῥιζόγαλο
 τῆς ἐμφανίσεως τοῦ τσ βλέπει ἐν ῥιζόνερο
 σελ. 113 τῶν MNE. Αὐτόθι γί- ῥογοβύζι
 νεται λόγος καὶ περὶ τοῦ τσ τοῦ ῥοδόμελι (ῆ)
 τσωπαίνω, ὅπερ καὶ ἐν Κεφαλ- ῥοδόσταμα=ἀπόσταγμα ῥόδων
 ληνίᾳ λέγεται. Ἐγὼ πιστεύω σαβδατόβραδο
 ὅτι ἐκ τοῦ *zitto* μετεδόθη ὁ σακκουλόσκοινο
 φθόγγος τσ εἰς τὸ τσώπα τσω- σαμαροπλευρίδες = τὰ ξύλα
 παίνω, οὐδὲν δὲ ἐκάλυε, ἀφ' οὗ τῶν πλευρῶν τοῦ σάγματος
 τὸ *zitto* εἶναι οὐχ ἤττον εὐχρη- σιμιγδαλάλευρο
 στον ἢ τὸ τσώπα). σιναποβλάσταρο
 πετροσέλινο σκαλοπάτι
 πετροτσέκουρο σκατόφωλος=ὁ διάβολος
 πετρόψαρο σκερπανοστελίαρο
 πετροχελιδόνι (Ξενοφ. πετρο- σκινοκάρπι
 χελιδῶν) σκινοκούτσουρο
 πιτσουνοφωλεὰ (πιτσούνι= σκινόμαζα
 περιστερὰ) σκουβόξυλο=τὸ ξύλον τοῦ σα-
 ποδοστάσι (δὲ βρίσκει ποδο- ρώθρου (ἔχει τὸ σκουβόξυλο
 στάσι=τόπον ἐν ᾧ τὸν πόδα μέσα του=εἶναι κομπορρήμων
 νὰ θέσῃ) τις).
 ποδικοφάρμακο σκουλυκοδέρα=εἶδος σκώληκος
 ποδικοφωλεὰ σκουρόλαδο=ἔζημα ἐλαίου
 πονόδοδος σκυλοπέτσι
 πονόμματος σπαθοχόρταρο (ἴσως εἶναι τὸ
 πονοστόμαχος αὐτὸ πρὸς τὸ ἀλλαχοῦ σπαθο-
 πουκαμισοποδῆ=χιτῶνος κτλ.) χορτο, τοῦ ὁποῦ τὰ ἐπιστή-

μονικὰ ὀνόματα δύναται ὁ βου- σιν τοῦ τυροῦ ὑπόλειμμα τοῦ γά-
 λόμενος νὰ ἴδῃ ἐν Ἐπιστημ. λακτος.
 Ἐπετηρ. 1907-1908 σελ. 428) φαναρρώστια
 σταράλευρο φασκομπλεὰ (*Salvia pomifera*)
 σταράλων φελομάννα=μέγας καὶ χονδρὸς
 σταρόζουμο φελός.
 σταρόκολλα φινόκαλα=ῥάκη καὶ κόπρανα
 σταρότοπος ('Ανομοίωσις· γνωστὸν ὅτι ἀλ-
 σταρόψειρα λαχοῦ τὸ σάρωθρον λέγεται φρο-
 σταφιδάλων κάλλι κ.τ.λ.)
 σταφιδοστάφυλο φουρνελλοσίδερο
 σταχτοπύρι=τεμάχιον ὑφάσμα- φουρνόξυλο
 τος, ἐν ᾧ τυλίσσεται τέφρα θερ- φυλλοκάλαμο
 μή, ἐπιτιθέμενον ἐπὶ τοῦ ὀμπα- φυλλοκάρδια (τὰ φύλλα τσῆ
 λοῦ τῶν βρεφῶν πρὸς ἀπαλλα- καρδιᾶς)
 γὴν ἀπὸ τῶν πόνων τῆς κοιλίας. φυλλόμματο
 στρωματσόπανο φυλλοπαρέθυρο (τὸ φύλλο
 σφηγοφωλεὰ τοῦ παρεθυριοῦ)
 συκόφυλλο φωκόλαδο
 τηγανόλαδο χαλικογόεο=γῆ πλήρης χαλίκων
 τουφεκόδεργα χειρόβολα=τρεῖς δέσμαι στα-
 τραπεζομάδηνλο χύων.
 τρυγοπάτι=αἱ τεθλιμμέναι στα- χειρόμυλος
 φυλαί, αἱ ἀποκείμεναι ἐν τῷ ληνῷ χειρονομία
 τσακκοράφα (α' συνθ. τὸ σάκ- χερογούλι=λίθος χειροπληθῆς
 κος, ὥστε παρητυμολογήθη πρὸς χολοχτάποδο=μικρὸς πολύπους
 τὸ τσακῶν. χριστόψωμο
 τσαρουχολόγος=ὁ ὑποδεδημέ- χταποδόζουμο καὶ ζούμι=τὸ
 νος τσαρούχια, εἶτα ὁ ἀγροίκος. ζούμι τοῦ χταποδιοῦ
 τσαρουχόλουρο ψαρόκολλα
 τυροδόλι ψαροκούκκαλο
 τυρόγαλο ψαρονέφρι (πρβλ. 'Αθηνᾶς ΙΑ'
 τυροκομεῖο 118).
 τυροτοίφτης ψυλλόχεσμα
 τυροψύχι=τὸ μετὰ τὴν ἀπόδο- ψυχομέτρι

κρῶν ὅστων τῶν πλευρῶν, - φάσκι, κουζουλόχερο, κουφολαχανίδες = εἶδη τινὰ τῶν Διψακωδῶν Dispaceae D. C. (N. Πολίτου Παροιμιῶν Α' 400) Knautia (Scabiosa) integrifolia L. ('Επιστημ. Ἑπετηρ. 1907-1908 σελ. 281), - λίθι, λιγοκάρδια, - χορτιά - λιμόθερμη, - ξιφτερο, μακροδούτι, μικρολογιά (πρβλ. ὁ Γεράσιμος ἔχει πολλὴ μικρολογιά = πολλὰ τέκνα μικρᾶς ἡλικίας), νεόκρασο, - λαδο, - μούστι, - νυφη, νοστιμάθρωπος, νοστιμογυναῖκα, ξεινόκρασο, - ματζα, - μπλο, - στάφυλο, πικράγουρο - μύγδαλο, πλατομαδήλα = νιφάς, - κούκκι, πονηράλουπο (ἀεὶ μεταφορικῶς περὶ ἀνθρώπου πχνούργου), σπανοκόκορας = ἱκτομίας ἀλεκτρυῶν, στερνοπαίδι = τὸ νεώτερον τῶν τέκνων, - πούλλι, τρύγι, φτωχονοικοκύρης, σπιτο - χλωροκούκκι, - τύρι, - ψαρο, ψιμοτύρι = τυρὸς ὄψιμος — κατασκευάζεται μετὰ τὸν Ἀπρίλιον.

**Οὐσιαστικά, ὧν τὸ α' συνθετικὸν οὐσιαστικὸν
τιθέμενον ἀντὶ ἐπιθέτου.**

Εὐλογαῖδαρα (ἄγγλ. see-saw), - μάγανος περὶ μεγάλου τὸ σῶμα, νωθοῦ δὲ καὶ ὀκνηροῦ (μάγανος = ζύλον εἰς τὴν κατεργασίαν τοῦ λίνου), - προκα (ξύλινη πρόκα), - στέφανο (ξύλινο στεφάνι), φρονιμόδοδο = τὸ δόδι τῇ φρονιμάδας (τὸ φρόνιμος ἐνταῦθα οὐχ οὕτω πρόχειρον τῷ γλωσσικῷ αἰσθήματι ὅσον ἐν τῷ φρονιμόπαιδο = φρόνιμο παιδί), σιδεροκάβουρας, - στέφανο, δροπόλογο, ποβοθύλυκο, - κορμο, - στομα(ς) = ποβιωμένο θηλυκό, κορμί, στόμα, ἀσημόκοβο, - χαρτο, ψευτοευλάβεια, - κοπλιμέντο, - φελλάδα (μεταφ. περὶ ἀνθρώπου ψεύστου), πουλαδέρφια = ἀδελφοὶ μὴ ὁμαιόμενες, λεβεδόσταρο = εἶδος σίτου, νοικοκυρογυναῖκα, - σπιτο, θεοβάστουνο, - κάραβο, - σκόταδο, βρωμοάλογο, - κρασο, - νερο, - παιδο, - σκυλλο, - σταρο, μοσκοθυγatéρα, - γυιός, - λίδανο, - πέπονο, - μοσκιά, - κάρυδο, μοσκάπιδο κ. ἄ. π.

Ἐνταῦθα τοῦ λόγου θὰ περιλάβωμεν οὐσιαστικά τινα, ὧν ἄλλα μὲν προήλθον ἐκ συνεκφορᾶς κατὰ σύνταξιν, ἄλλα δ' ἔχουσι α' συνθετικὸν ἀριθμητικόν. Πολλὰκις ἀπαισθημένου ὑπὸ τῶν λαλούντων τοῦ ὀνόματος προσώπου τινὸς ἢ πράγματος τίθεται ἐν τῷ λόγῳ εἰς ἀναπλήρωσιν τοῦ ἐλλείποντος ὀνόματος ἢ φράσεως πῶς τονε λένε.

πῶς τονε λένε. πῶς το λένε (πρβλ. ἐψὲς εἶδα πῶς τονε λένε. . . . τὸ Γεώργι), ἐντεῦθεν αὕτη ἐγένετο οὐσιαστικὸν ὁ πωστενελένε, προσλαβοῦσα δὲ τὸ ς, τὸν χαρακτηῖρα τῶν ἀρσενικῶν ὀνομάτων, εὐρηται μετὰ διπλοῦ τύπου ὁ πωστονελένε καὶ ὁ πωστονελένες. Καθ' ὁμοιον τρόπον ἐσηματίσθη τὸ θηλυκὸν ἢ πωστηνελένε καὶ τὸ οὐδέτερον τὸ πωστολένε.

Ἐκ τῆς φράσεως καλῶς ὥρισε προήλθε τὸ οὐσ. τὸ καλωσῶρισε (πρβλ. ἐπήγαμε νὰ δου ποῦμε τὸ καλωσῶρισε). Ἐκ τῆς πολλῆς χρήσεως ἦν ἱποειπτό τις ἐν τῷ λόγῳ τῆς φράσεως πρὸς ὥρας ὀνομάσθη ὁ Προσῶρας.

Σταθμὰ ἐκ χυτοῦ σιδήρου βάρους δύο λιτρῶν ἀγγλικῶν λέγονται δίλιτρα, τεσσάρων λιτρῶν τεσσαρόλιτρα καὶ καθ' ἐνικὸν τὸ δίλιτρο, τὸ τεσσαρόλιτρο (πρβλ. φέρε μου εὐτοῦθε τὸ δίλιτρο νὰ ζυγιάσω τὸ ἀλεύρι). Τὰ αὐτὰ εἶναι καὶ ἐπίθετα οἷον ψωμὶ δίλιτρο κ.τ.λ. Ὁ ἐφτάκοιλος καὶ τὸ ἐφτάκοιλο εἶδος σταφυλῆς, κυρίως κλημα' τὸ δὲ ἐφτὰ ἔχει ἐπιτατικὴν σημασίαν (πρβλ. Ἑπιστημ. Ἑπετηρ. Ζ' σελ. 71). Ἐφταπάπαδο εἶναι τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἐπιτίμιον, οὐ μετέχουσιν ἐπὶ τὰς ἱερεῖς (πρβλ. καὶ ἐφταπάπαδο ἔπαιρνε ἀπάνου του), πεδοχάλικα = πέντε μικρὰ πετράδια πρὸς ὠρισμένον εἶδος κυβείας, συνήθους μεταξὺ τῶν παιδῶν (πᾶμε νὰ παίξουμε τὰ πεδοχάλικα), πεδανεύρι (plantago major), πεδόφυλας = φυτόν. Ἐκ παρετυμολογίας πρὸς τὸ πένδε προήλθε τὸ Πεδαράκλεια = Ποντοηράκλεια. Σαραδάημερο καὶ Σαραδάημερο, Δωδεκαήμερο = αἱ ἡμέραι ἀπὸ τῶν Χριστουγέννων μέχρι τῶν Θεοφανείων. Ἐξαδάχτυλος (προσηγορικόν, ἀλλὰ καὶ οἰκογενειακὸν ὄνομα κατὰ τὸν τύπον Ξιδάχτυλος). Ἐξαμνίτης, ἐφταμνίτης = ὁ γεννηθεὶς τὸν ἕκτον ἀπὸ τῆς συλλήψεως μῆνα, ὁ γεννηθεὶς τὸν ἕβδομον μῆνα.

Οὐσιαστικά, ὧν α' συνθετικὸν ἑηματικὴ ἔννοια.

Ἡ λέξις τσαβούνα (Ἰταλ. zampone) εὐρηται β' συνθετικὸν ἐν τῷ συνθέτῳ κλωτσοτσάβουνο, ὅπερ παρητυμολογήθη πρὸς τὸ κλωτσάω, ἐν ᾧ ἀπλούστατα ἐν τῇ λέξει α' συνθετικὸν εἶναι τὸ σκωτσο — κυρίως λοιπὸν σκωτσοτάβουνο (Σκωτικὴ τσαβούνα). Ὁ παῖς οὐσιαστικῶς λέγεται βρασόπαιδο παρὰ τὸ βράζω - ἔβρασα παρὰ

δὲ τὸ πιθώνω = ἐπιτίθημι, ἐπλάσθη τὸ σύνθετον πιθολόγος = τὸ συνεστραμμένον ὕψασμα. τὸ προσκεφάλαιον, τοῦ ὁποίου γίνεται χρῆσις κατὰ τὴν μεταφορὰν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ὑδριῶν, σκαφῶν καὶ τῶν τοιούτων. Τὸ ῥῆμα τσινάω ἐρμηνεύει ὁ κ. Ν. Πολίτης ἐν τῷ Γ' τόμῳ τῶν Παροιμιῶν, εὑρηται δὲ α' συνθετικὸν ἐν τῷ συνθέτῳ τσινουμύτης = ὁ εὐερέθιστος, ὁ ἀλαζών. Ταρναρόπετρα εἶναι πέτρα ἀσταθοῦς ἰσορροπίας παρὰ τὸ ταρναρίζομαι = σείομαι. Περὶ τῶν Ἰθακησίων κρατεῖ ἡ γνώμη ὅτι εἶναι εὐφυεῖς τινες καὶ πανοῦργοι, ὅθεν πᾶς μὲν πανοῦργος λέγεται τρυποσάκκουλο, ἰδίᾳ δὲ οἱ κἀτοικοὶ τῆς γείτονος νήσου. Πτηνὸν μικρὸν ἀπὸ τῆς ιδιότητος νὰ κρύπτεται εὐχερῶς ὑπὸ τοὺς θάμνους λέγεται τρυποκάρυδο. Παρὰ τὸ ἀλλάζω - ἀλλάξα καὶ τὸ οὖς, καιρὸς ἐπλάσθη τὸ σύνθετον ἀλλαξοκαιριά· κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον τὸ ἀλλαξοφεγαριά καὶ τὸ ἀλλαξοφαγιά. Ὁ Μάρτιος, διότι συχοὶ κατ' αὐτὸν εἶναι οἱ ὑετοί, λέγεται κλαψομάρτις παρὰ τὸ κλαίω - ἐκλαψα, παρὰ δὲ τὸ καίω - ἐκαψα ἐσχηματίσθη τὸ σύνθετον καψόθερμη, ἴσως δ' ἐν τούτῳ ἐπέδρασε καὶ τὸ οὖς. κάψα, ὥσπερ ἐν τῷ προηγούμενῳ συνθέτῳ τὸ κλάψα. Ἀξία σημειώσεως καὶ τάδε τὰ σύνθετα.

ἀραξοδόλι = κατάλυμα

γλυφοπιατᾶς

Γρεμίσι-γαϊδούρι (τοπων.) ὁ
τύπος τοῦ συνθέτου ἐπιτρέπει νὰ
εἰκάζωμεν ὅτι τοῦτο ἐπλάσθη
ὑπὸ ἀλλογλῶσσου.

δερνομοῖρα = ἡ κακὴν μοῖραν ἔ-
χουσα γυνή

ζυβολέμονο

κλωτσομουλάρο

κρουογάτσουλο

σκιόξυλα παρὰ τὸ σκιῶ, σχίζω.

στρεφodέρα = εἰλεὸς

φουσκοδεφριές

χτυποκάριδι.

Οὐσιαστικά, ὧν τὸ α' συνθετικὸν ἄκλιτον.

Τούτων ἄλλα μὲν ἐκληρονομήθησαν ἀρχαιοθεν, μετεβχλον δὲ σημασίαν καὶ φωνητικῶς ἡλλοιώθησαν ἢ ἐκ τῆς γλώσσης τῶν λογιστέ-ρων εἰς τὸ ἰδίωμα παρελήφθησαν, ἄλλα δ' εἶναι νεωτερικὰ κατασκευά-σματα. Ἀδιόχτιο = στύλος ὑπστηρίζων κλάδον δένδρου, ἀδί-γλωσσο (περὶ ἀνθρώπου ἐριστικοῦ καὶ ἀντελέγοντος εἰς ὃ, τι ἀκούσῃ λέγεται εὐτεῖνος ἔχει τὸ ἀδίγλωσσο), ἀδικλείδι, ἀγαστριά =

ἐγκυμοσύνη, ἀκλερίτης καὶ ἄκλερος = ἄπαις, ἀμελέτητα = οἱ ὀρ-
χεις κριοῦ, ἀναθοροφή, ἀναρχία, ἀνασασμός, ἀναθόρι = πονὴ
ἀνέμου ἐκ διαφόρου διευθύνσεως πρὸς τὸν πνέοντα ἄνεμον, ἀνήθο-
ρος, ἀνηθόρι, ἀνώφλι, ἀπανωγόμε = τὸ πρόσθετον φορτίον, ἀπα-
νωκέφαλο = ὁ ἐπιστάτης, ὁ κύριος, ἀπανωπροῖκι = τὸ προστιθέ-
μενον εἰς τὴν προῖκα ποσὴν χρημάτων μετὰ τὸν γάμον δι' ἐλάττωμα
τῆς νύμφης ἄγνωστον πρὸ τοῦ γάμου, ἀπανωφύλλι = τῆς χειρίδος
τὸ ἄνω μέρος, ἀποβρεχάρις = ὁ χρόνος ὁ μετὰ ὑετὸν (πρβλ. Λασκα-
ράτου: ὁ καιρὸς ἦτανε ἀποβρεχάρις κι' ἐτρέχανε διάρροιες
καὶ σινάχια), ἀπογέννι (σημαίνει ὅ,τι καὶ τὸ στερνοπαίδι),
ἀποδεξιμία = ἡ ὑποδοχὴ προσώπου, ἀποκκούβιο = στήριγμα, κα-
ταφύγιον (ῥῆμα ἀπακκουμβῶ, ἀποκκουμβῶ δὲν ἐσώθη πρβλ.
MNE σελ. 311), ἀποκουκκίστρες = ἡ ξερὴ κουκκεὰ, ἀπολει-
φάδι = τὸ ὑπόλειμμα σάπωνος, ἀπολίσιβο = τὸ νερὸ καὶ ἡ στάχτη
ποῦ μένει, ἀφ' οὗ γένη ἡ ἀλίσίβα), ἀπομεσήμερο, ἀπόσκοτο =
τόπος ἐνθα τὸ σκότος βαθύτερον (πρβλ. ἀφου τὸν ἐχτυπήσανε
δύο μαχαιριές, τὸν ἐπῆνε σὲ ἀπόσκοτο κι' ἐκεῖ τὸν ἀπο-
κάμανε), ἀπόσταχτα = ἡ στάχτη ποῦ μένει ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἀλι-
σίβα, ἀποτσιγάρο = τὸ ὑπόλειμμα τσιγάρου, ἀπουκατωφύλλι =
τῆς χειρίδος τὸ κάτω μέρος, ἀποφόρι = ἔνδυμα, ὁ ἀπέβαλέ τις ὡς
πεπαλαιωμένον καὶ ἄχρηστον, ἀπόχηρος σημαίνει ὅ,τι καὶ τὸ χῆ-
ρος, ἡροστοκούρτι = τὸ πρόσθιον μέρος τοῦ σάγματος, ἡριάλλη =
ἡ ἡμέρα ἡ πρὸ τῆς προτεραίας, διάρροια, διμηρὸ = σῆτος σπειρόμε-
νος τὰ τέλη Μαρτίου καὶ θερίζομενος μετὰ δύο περίπου μῆνας· ἐν
Θεσσαλίᾳ λέγεται διμήνι· γόρφι = νήπιον ὠραῖον (ἡ λέξις ἐκ τοῦ
ἐγκόλπιον), καταμαρτυριά (τούτου γίνεται χρῆσις μόνον ἐν φρά-
σεσι οἷα ἦδε· νᾶσαστε καταμαρτυριά πῶς μ' ἔβρισε = νὰ εἰσθε
μάρτυρες ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ὅτι μὲ ὕβρισε), καταπάτης = κα-
τάσκοπος, καταπόρι (ὁ Λασκαράτος ἐρμηνεύει πού· ἐκεῖνο τὸ μέ-
ρος τοῦ σπιτιοῦ ποῦ ἀρχίζει ὁ δρόμος), καταράκτης = ἡ κα-
ταπακτὴ, κατατόπι (πρβλ. εἶμαι ξένος καὶ δὲ γσέρω τὰ κατα-
τόπια), καθερμενή, κατήφορος, μεταπράτης, καὶ ματαπρά-
της, ξώμερο = ἡ περιοχὴ τοῦ δήμου Πρόνων, παράβγαρμα = παρῶ-
νυμον, παράνομα καὶ παρανόμι (ἐν τούτῳ ἐπέδρασεν ἡ πρόθεσις
πρᾶξις καὶ ἐκλήσθη δ. ἀλτης ἐν Θρακικῶν σελ. 33), παρασύ-

κωτο, περικεφαλαία, περίστασι, περδικοκλάδι = περιπλοκάς, άλλαχου περιπλοκάδι· ὁ Κεφαλληνιακὸς τύπος ἐκ παρετυμολογίας πλὸς τὸ πέρδικα καὶ πρὸς τὸ κλαδί, πικατάρατος, πιστρόφια = ἡ μετὰ τὸν γάμον ἐπίσκεψις τῆς νύμφης εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον, πισωκούρτι = τὸ ὀπίσθιον μέρος τοῦ σάγματος, πισωκῶλι = ἡ πρὸς τὰ ὀπίσω κίνησις ὑποζυγίου (πρβλ. τὸ ἄλογο αὐτὸ δὲν εἶναι καλὸ, γιατί κάνει πισωκῶλι ἢ πάει πισωκῶλι), προζύμι, προσήλιο (τὸ), πρόσποδα (τὰ) = τὸ κάτω μέρος τῆς κλίνης ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ προσκέφαλα, προφύλαξι, σύγαβρος, σύνεργα = τὰ ἐργαλεῖα, συβάθειο, συνήθειο (πρβλ. ΜΝΕ Β' 65), χαμοθρουβὴ σημαίνει ὅ,τι καὶ τὸ θρουβὴ = θῦμος, ὠμορφός.

Σύνθετα ἐπίθετα.

Συνηθέστατα εἶναι τὰ ἐκ τοῦ α- τοῦ στερητικοῦ σύνθετα π. χ. ἄδρεχος, ἀγύριγος = ὁ μὴ ἐπιστραφεὶς, ὁ μὴ ἀποδιδόμενος (πρβλ. δανεικὰ κι' ἀγύριγα)· τοῦ ἐπιθέτου τούτου τὸ οὐδέτερον οὐσιαστικοποιήθη (στὸ ἀγύριγο! = ἐς κόρακας!), ἄκακος, ἀκοινώτης ὁ παρελήφθη ἐκ τῆς λογίης γλώσσης καὶ σημαίνει 1) τὸν μισάνθρωπον 2) τὸν μὴ κοινωνήσαντα τῶν ἀχράντων μυστηρίων (πρβλ. ἐπῆε ἀκοινώτης = ἐτάφη κτλ.), ἀλύπντος = ὁ ἄνευ φειδοῦς (πρβλ. ἔφαε ξύλο ἀλύπντο), ἀνωφέλευτος, ἄπονος, ἀσυγύριγος (τοῦτο παρὰ τὸ συγυρίζω = εὐτρεπίζω καὶ συγυρίζομαι = εὐτρεπίζω ἐμκυτὸν σημαίνει τὸν μὴ ἡτρεπισμένον (πρβλ. ἤρτανε πολὺ ἀνῶρος καὶ εἶχαμε ἀκόμη ἀσυγύριγο = δὲν εἶχαμε τὸ σπίτι συγυρισμένο), ἄφανος, ἀφύσικος.

Ἐκ τοῦ α- τοῦ στερητικοῦ σύνθετα ἀπαντῶσι καὶ ἐπίθετα εἰς -τος οἷον ἀβάρετος = ἀκούραστος, ἀδούλευτος, ἀκάλεστος, ἀκλάδευτος, ἀμάθητος, ἀμίλητος, ἀνέρωτος (πρβλ. κρασὶ ἀνέρωτο), ἀνόμετος, ἀνυπόφορος, ἀξετίμητος, ἀπιαστος, ἀπρόκοφτος, ἀσυνείδηντος, ἀστόχαστος, ἀσυνήθιστος, ἀταίριαστος καὶ ἀταίριστος = ἐκεῖός ποῦ δὲν εἶναι ταιριασμένος.

Εἰς ταῦτα πρέπει νὰ προστεθῶσι καὶ ἄλλα σύνθετα ἐπίθετα, ἅτινα ἐσχηματίσθησαν παρὰ τὰ ῥήματα ὅπως καὶ τὰ εἰς -τος· οὕτω παρὰ τὸ βιτσιάρω ἐσχηματίσθη τὸ ἀβιτσιάρητος, παρὰ τὸ ζημιώνω τὸ ἀζήμιωτος, δι' ἐπίδρασιν δὲ τῆς λογίης παραδόσεως κατὰ τὸ οὐδέ-

τερον γένος· ἀζημιώτο (πρβλ. νὰ μᾶς κάμης δάνειο μὲ τὸ ἀζημιώτό σου), παρὰ τὸ μαθάω = μαδῶ τὸ ἀμάθητος, παρὰ τὸ χορταίνω ἀνεχόρτατος καὶ κατ' ἐκπτώσιν τοῦ γ ἀνεχόρτατος, παρὰ τὸ ἡμερώνω ἀνήμερος καὶ σπανιώτερον ἀνήμερευτος (πρβλ. αὐτὸς εἶναι θερίο ἀνήμερο).

Τὸ ἄγουρος = ἄωρος· εὔρηται α' συνθετ. ἐν τῷ ἀγουρόπιος (πρβλ. κρασὶ ἀγουρόπιος = οἶνος ἐκ σταφυλῶν οὐχὶ ὠρίμων). Περὶ τοῦ ἄσκημος διέλαθεν ὁ κ. Χητζίδάκης ἐν ΜΝΕ τόμ. Β' σελ. 13. Παρετυμολογία πρὸς τὸ ἐφτά καὶ ἀνομοίωσις ἐγένετο εἰς τὸ ἐφταξοῦσιος = αὐτεξοῦσιος.

Τὸ θεο- λαμβανόμενον α' συνθετικὸν σημαίνει ἄγαν οἶον θεόζουρλος, θεόκουφος, θεοπάλαβος, θεόστραβος, θεόψηλος. Ἡ σύνθεσις τοῦ κακόγνωμος καὶ τοῦ καλόγνωμος εἶναι σαφής.

Παρὰ τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν ἀνόμετος σύνθετος εἶναι τὸ κακόρετος καὶ τὸναντίον καλόρετος. Ἐπίτασιν σημαίνει ἡ κατὰ ἐν τοῖς ἐπομένοις συνθέτοις καταγάλατος, κατακόκκινος, κατὰμαυρος, καταπράσινος, κάτασπρος κ.τ.τ. Οὐχὶ σπάνιον εἶναι α' συνθετικὸν τὸ ὄλος π.χ. ὀλάγουρος, ὀλασμηένιος, ὀλόζεστος, ὀλόκαυτος, ὀλονήστικος (καὶ θεονήστικος), ὀλόξανθος, ὀλορέδατος, ὀλοφάνερος, ὀλόχρυσος.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω παρατεθέντων ἱκανῶς κατεδείχθη τὸ πλῆθος καὶ ἡ ποικιλία τῶν συνθέτων ἐπιθέτων. Περαινόντες δὲ τὸν περὶ τούτων λόγον καταγράφομεν ἔτι τινὰ σημειοῦντες, ἔνθα ἀναγκαῖον, τὴν σημασίαν.

ἀδικοθάνατος, ἀκριδοθώρητος, ἀκριδομίλητος, ἀναπεδά-
ρικός (ἐκ τοῦ ἐπιρ. ἀναπεδῖς περὶ οὗ κατωτέρω), ἀνέμυαλος,
ἀνοιχτόκαρδος, ἀπαράλλαχτος, ἀτσαλόστομος = βωμολόχος
(ἀτσαλος = ῥυπαρός), ἀποβραδισινός, βαρυκέφαλος, εὐκολό-
πιστος, ζουλόφτονος (ζουλεύω - φτονάω), γαιδουροκέφαλος,
γυρουνότριχος, δίκωπος, δίκωρκος (αὐγὸ δίκωρκο), δίμη-
τος (πανὶ δίμητο = τὸ διὰ τεσσάρων μιταρίων ὑφαινόμενον ὕψωμα),
διπρόσωπος, δυναμόχερος καὶ χεροδύναμος, κακοθάνατος,
κατακαθιστός, κατισδοπερήφανος, κοττόψυχος = δειλός, κου-
τατόπυρος, κοττόφάινος (σκυλλῖ —), κορακοζώνητος, λειψό-
γυρος, ὀλίγον ὑγρόν, λιγόλογος, λιγόμεναλος, λινομέταξος (λι-

νός μεταξωτός), μαλλινομέταξος (μάλλινος μεταξωτός), μονάγουρος (πρβλ. καίκι μονάγουρο = με μίαν μόνην ἄγκυραν) ξέθαρος, οὐρανοκατέδατος, παμπάλαιος, παραβέβαιος, παραβαστός (πρβλ. ἡ δούλα πῶχουμε δὲ μένει στὸ σπίτι, εἶναι παραβαστή, κάθε βράδι φεύγει καὶ κοιμᾶται σπίτι τση), παραδόπιστος, πατρογονικός, παραχειρότερος, πεδόδιπλος, πλατύφυλλος, πολυμάζωχος, πολυτάξειδος. πρωτοτάξειδος, σκατόψυχος = ὁ ἐπαύτου μνήμης νεκρός, στραβοκατάκλειδος, στραβομούσουδος, στρογυλόμητος, τεσσαράγωνος, τριάγωνος, τρίδιπλος, φιλόζωος, χοδροκέφαλος, ψεσινοβράδινος.

Σύνθετα ἐπιρρήματα.

Ἐκ τῆς κατὰ σύνταξιν ἐκφορᾶς κατὰ γῆς προσῆλθε τὸ ἐπιρρήμα καταγῆς, κατ' ἀναλογίαν δὲ τούτου ἐσχηματίσθη (πρβλ. ΜΝΕ σελ. 524 καὶ Β' σελ. 97) τὸ καταμεσῆς, μισοστρατῆς, ὅπερ παρετυμολογηθὲν πρὸς τὸ μισὸς οὕτω μόνον λέγεται καὶ διὰ τοῦτο κακῶς σημειοῦται ὡς Κεφαλληνικὸν ἐν Νεοελληνικοῖς Ἀναλέκτοις μεσοστρατῆς, ὅθεν παρέλαβε τὸν τύπον καὶ ὁ κ. Χατζιδάκις.

Τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Χατζιδάκι σημειούμενον ὡς παρὰ Σολωμῷ ἅπαντων μεσουρανῆς ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀείποτε λέγεται μισουρανῆς (καὶ μισουράνια πρβλ. τὸ βαλλόνι ἐπῆε μισουράνια) κατὰ παρετυμολογίαν πρὸς τὸ μισός.

Ἐξ ἐκφορᾶς κατὰ σύνταξιν προῆλθον καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπιρρήματα οἷον ἀποβραδὶς, ἀνίσως (ἀνίσως) (πρβλ. ἀνίσως καὶ δὲν ἔρτη, τότε νὰ μοῦ φωνάξετε), ἐνδφάμα (ἐν τῷ ἄμα), πολληώρα καὶ ἐπολληώρα προταχθέντος τοῦ ε κατὰ τὸ ἔπειτα κ.τ.δ., σπολλάϊτσι καὶ σπολλάϊτις (εἰς πολλὰ ἔτη σου, σας), καμουλειά μου καὶ καμλειά μου (σου, του κτλ.) (κάμω δουλειά μου), ἐξεναντίας, καϊόλα (καϊόλας καϊόλες) (πρβλ. ἀκοῦς ἐκεῖ καϊόλα νὰ μοῦ λέει πῶς ἐγὼ φταίω!), κατανοῦ, ἀγκαλά, σαχριστέ (μου, σου, του κτλ.) (πρβλ. αὐτὸς εἶναι πλεονέχτης, σαχριστέ του νὰ da φάη ὅλα καὶ νὰ μὴν ἀφήσῃ τίποτσι γιὰ κανέναν ἄλλον), καταποδοῦ (πρβλ. τὸ ἀρχαῖον κατὰ πόδας) (πρβλ. τὸν ἐπῆρανε καταποδοῦ οἱ χωροφύλακοι καὶ δὲν δὸν ἐπροφτά

νανε), ἀναπενδὶς (ἀνὰ πέντε)· ἐκ τούτου παρήχθη τὸ ἐπίθετον ἀναπενδάρικος (χτῆμα ἀναπενδάρικο = κτῆμα οὐ τῶν καρπῶν λαμβάνει τρία μέρη ὁ κύριος καὶ δύο ὁ ἀγρολήπτης), τσῆ πικοιλιᾶς = πρηνηδὸν (πρβλ. τὸν ἐσβαράρανε, κι' ἐκεῖνος ἔπεσε τσῆ πικοιλιᾶς), ἀνάμεσα-ο (ἐν τῇ Γραφῇ ἀναμέσον).

Ὁ κ. Χατζιδάκις ἐδίδαξεν ὅτι τὸ μολιχρονὶς ἐλέχθη κατὰ τὸ ἐνωρίς, κατ' αὐτὸ δὲ καὶ τὰ πολλὰ εἰς-ἰς πιστεύω ὅτι ἐσχηματίσθη τὸ κονδολογὶς = ὡς ἔπος εἰπεῖν, καὶ τὸ ὀλημερίς.

Ἐκ τῶν προθέσεων συνηθέστεραι ὡς πρῶτα συνθετικά εἶναι ἡ κατὰ, ἡ ἀπὸ καὶ ἡ παρὰ οἷον· κατὰσπιτα (πρβλ. οἱ ὑποψήφιοι ἐπῆανε κατὰσπιτα = ἐπῆανε ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι), καταγυναικᾶτα = μεταξὺ γυναικῶν (πρβλ. ἡ κουβέδα ἐγίνηκε καταγυναικᾶτα κι' ἐγὼ τὴν ἔμαθα), κατάμουτρα, κατάσαρκα, κατακέφαλα κ.τ.λ. — ἀπολείτρουγα, ἀπόλαβρα, ἀπότρυγα = μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, μετὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα, μετὰ τὸν τρυγητόν. — παρακάτου, παρακεῖ, παραμέσα, παρόξου.

Ἐξ ἀναδιπλώσεως προῆλθον τὰ σύνθετα ματαπάλε ὅπερ σημαίνει ὅ,τι καὶ τὸ πάλε, πάλιν, αὖθις, ματαπίσω, ὠμορθάμορφα.

Πλείστα εἶναι τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ α - τοῦ στερητικοῦ π.χ. ἄπονα, ἀλύπνητα, ἀνερώτητα, ἄψυχα κ.τ.τ.

Ἀξία σημειώσεως νομίζω καὶ τὰ ἐξῆς σύνθετα ἐπιρρήματα· βροχέρου, βρολαβοῦ· τοῦ πρώτου τὴν ἀρχὴν ἀνευρίσκω ἐν τῷ πρόχειρος-προχείρως, τοῦ δὲ δευτέρου ἐν τῷ προλαβόντως, ὦν οὐδόλως διαφέρουσι κατὰ τὴν σημασίαν. Ἀνάκατα, ἀνάτριχα (ἡ ἐλληνικωτάτη αὕτη λέξις σημαίνει ὅ,τι τὸ περίφημον βερδάχι καὶ τὸ Ἰταλικὸν *contra-pello*, περὶ ὧν τοσοῦτος ἄλλοτε ἐγένετο λόγος), ἀνήμερα = τῇ προτεραίᾳ, ὁρίς = ἴσως, ὀλόθερμα, ὀλοτρίγυρα, ὀλότελα, ὀλοφάνερα, θεόψυχα, πιστάγωνα (ἀρχ. ὀπισθάγκων), μονορροῦφι = ἀπνευστί, χεροπόδαρα, ξέλαργα = ὀλίγον μακρὰν, πισωκάπουλα (πρβλ. ἐν παροιμίᾳ Κεφαλληνιακῇ παρὰ τῷ κ. Πολίτῃ Παροιμιῶν Γ 191 τὸ κοντοκάπουλη· καπούλι-α = οἱ γλουτοὶ (λατ. scapula), κατώφεγα = φθινούσης τῆς σελήνης, τοῦναντίον γιομόφεγα, ἀδίσταυρα, μισοσάμαρα = κατὰ τὸ μέσον τοῦ σάγματος, περικοπὰ (πρβλ. πᾶνε περικοπὰ = ὀδεύουσι δι'

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

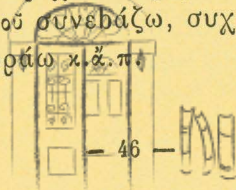
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

ἀτραπῶν συντομωτέρων τῆς κυρίας ὁδοῦ), ἀνώρως (τὸ α διὰ τὸ ἀνά. περὶ τοῦ ἐνώρως ἐδίδαξε καὶ ὁ Κορκῆς καὶ ὁ Χατζιδάκις).

Περὶ τῶν εὐχρηστών ἐν τῷ ἰδιώματι Ἰταλικῶν συνθέτων διέλαβον ἐν τῷ ΙΣ' τόμῳ τῆς Ἀθηνᾶς σελ. 207, περὶ δὲ τῶν συνθέτων κυρίων ὀνομάτων ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἑλλην. Λογογρ. Ἑταιρείας τόμ. Β' σελ. 298 καὶ ἐξῆς.

Ὁ τονισμὸς τῶν συνθέτων δὲν θ' ἀπασχολήσῃ ἡμᾶς ἐνταῦθα, διότι περὶ αὐτῶν καὶ περὶ τονικῶν μεταβολῶν τῶν συνθέτων ἐδίδαξεν ὁ κ. Χατζιδάκις ἐν ΜΝΕ τόμ. Β' σελ. 159 κ. ἐξ. ἐκεῖ καὶ παραπέμπομεν τὸν βουλούμενον. Τοῦτο μόνον νομίζομεν ἀναγκαῖον περαινόντες τὸν περὶ τῶν συνθέτων λόγον νὰ εἰπώμεν, ὅτι ταῦτα καὶ παραγωγῆς εἶναι ἐπιδεικτικά, ὡς μαρτυροῦσι τὰ ἐπόμενα παραδείγματα· ἀναδουλειὰ ἐκ τοῦ ἀναδούλης = νωθρός, φυγόπονος, ἀνεχορταγιά ἐκ τοῦ ἀνεχώρταγος, ἀννηβόρια ἐκ τοῦ ἀνήβορος, ἀποβραδισινὸς ἐκ τοῦ ἀποβραδῖς, ἀπόδεμα ἐκ τοῦ ἀποδένω, ἀποδιαλεούρι ἐκ τοῦ ἀποδιαλέω, ἀποκοφταρούδι = τὸ ἀπογαλακτισθὲν βρέφος ἐκ τοῦ ἀποκόβω, ἐξοδιὰ = ἡ τροφή τοῦ ἐργάτου ἐκ τοῦ ἐξοδεύω, καλημερίζω ἐκ τοῦ καλημέρα, καλῶρίδια = εὐχαὶ ἐκ τοῦ καλῶρα, κατακάθι = ἰζημα ἐκ τοῦ κατακάθομαι, κατηγορά ἐκ τοῦ κατηγοράω, κουτσομέσιασμα ἐκ τοῦ κουτσομεσιάζω, ξαστερὰ ἐκ τοῦ ξαστερώνει, ξέγδαρμα ἐκ τοῦ ξεγδέρνω (πρβλ. ξένος πόνος ξέγδαρμα = ὁ ξένος πόνος δὲ bonei), ξελεξιά ἐκ τοῦ ξελέχω, ξετίμωσι-ξετιμωτής ἐκ τοῦ ξετιμώνω, ξεχωριστικός ἐκ τοῦ ξεχωρίζω, πισωγύρισμα ἐκ τοῦ πισωγυρίζω, παραξενιὰ καὶ παραξενάδα ἐκ τοῦ παράξενος, Πρόδαρμα (τοπων.) ἐκ τοῦ προβάλλω = προβαίνω, προσκύνημα ἐκ τοῦ προσκυνάω, στραβοπάτημα-σιὰ ἐκ τοῦ στραβοπατῶ, σύβασι ἐκ τοῦ συμβάζω, συμβλναστικής ἐκ τοῦ συμβλνάζω, συνδρέχτρα ἐκ τοῦ συνδρέχω, σύγαμα ἐκ τοῦ συγαίω, συνέ-βασμα-συνέβασι ἐκ τοῦ συνεβάζω, συχέριο ἐκ τοῦ συχερίζω, συχώριο ἐκ τοῦ συχωρίζω κ.λ.π.

Π. ΔΩΡΕΝΤΖΑΤΟΣ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑΙ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

- 1) Η ἀνάμειξις καὶ φωνητικά τινα φαινόμενα ἐν τῷ Κεφαλληνιακῷ ἰδιώματι.
- 2) Πρὸς τοὺς δημοδιδασκάλους τοῦ νομοῦ Κεφαλληνίας Ὅδηγίαι πρὸς σύνταξιν γλωσσικῶν διατριβῶν καὶ ἐξεργασίαν γλωσσικοῦ ὕλικου.
- 3) Κεφαλλήνων ὀνόματα.
- 4) Κεφαλλήνων βαπτιστικά ὀνόματα διπλᾶ.
- 5) Ἡ γλωσσικὴ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν.
- 6) Περὶ τῶν Κεφαλληνιακῶν συνθέτων. Ἀνακοίνωσις εἰς τὸ 16^{ον} συνέδριον τῶν Ἀνατολιστῶν ἐν Ἀθήναις (1912).

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ